

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma

2025–2028

päivitys vuodelle 2026

Kouvola kaupunki

Tekniikka ja ympäristö

PL 85, Torikatu 10

45100 Kouvola

p. 020 61 511

Sisällys

1	Suunnittelun tavoitteet	4
1.1	Tietoperusteinen valvonta	5
1.2	Osaaminen	5
1.3	Varautuminen.....	5
2	Toimintaympäristö	5
3	Henkilöstö ja voimavarat.....	6
4	Laadunhallinta.....	9
5	Henkilöstön koulutus- ja perehdytysuunnitelma	10
6	Valvonnasta ja palveluista perittävät maksut	11
7	Laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat.....	12
8	Ohjaus, neuvonta ja kouluttaminen	12
9	Viestintä.....	12
10	Varautuminen.....	13
11	Epidemioiden selvittäminen.....	14
11.1	Sairastumis- ja haittaepäilyilmoitukset	15
12	Elintarvikevalvonta	15
12.1	Valvonnan tavoitteet, suunnittelu ja toteutus	15
12.2	Valtakunnalliset painopisteet.....	16
12.3	Omat painopisteet ja projektit	16
12.4	Tarkastusmäärät (sis. toimintamäärät, tarkastustiheys, oma riskiluokitus)	17
12.5	Epäilyksiin perustuvan valvonnan ym. suunnitteleamattoman valvonnan kuvaus	18
12.6	Valvontakohteiden rekisteröimis- ja hyväksymismenettelyt	19
12.7	Näytteenottosuunnitelma	20
13	Terveystensuojelu	21
13.1	Valvonnan tavoitteet, suunnittelu ja toteutus	21
13.2	Valtakunnalliset painopisteet.....	21
13.3	Omat painopisteet ja projektit	22
13.4	Tarkastusmäärät (sis. kohdemäärät, tarkastustiheys, oma riskiluokitus).....	23
13.5	Epäilyksiin perustuvan valvonnan ym. suunnitteleamattoman valvonnan kuvaus	23
13.6	Valvontakohteiden ilmoitus- ja hyväksymismenettelyt.....	23
13.7	Näytteenottosuunnitelma	24
14	Tupakkalain valvonta.....	25
14.1	Valvonnan tavoitteet, suunnittelu ja toteutus	25
14.2	Valtakunnalliset painopisteet.....	25
14.3	Omat painopisteet	27

14.4	Tarkastusmäärät (sis. kohdemäärät, tarkastustiheys, oma riskiluokitus).....	28
14.5	Epäilyksiin perustuvan valvonnan ym. suunnittelemattoman valvonnan kuvaus	29
14.6	Valvontakohteiden rekisteröimis- ja hyväksymismenettelyt	29
15	Lääkelain valvonta (nikotiinivalmisteet).....	30
15.1	Valvonnan tavoitteet, suunnittelu ja toteutus	30
15.2	Tarkastusmäärät (sis. kohdemäärät, tarkastustiheys, oma riskiluokitus).....	30
15.3	Valvontakohteiden rekisteröimis- ja hyväksymismenettelyt	30
16	Eläinlääkintähuolto	30
16.1	Valtakunnalliset painopisteet.....	31
16.2	Eläinten terveyden valvonta	31
16.3	Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti	32
16.4	Eläinten lääkitsemisen valvonta	32
16.5	Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti.....	32
16.6	Eläinten hyvinvoinnin valvonta	33
16.7	Eläimistä saatavat sivutuotteet	34
16.8	Ehdollisuuden valvonta	35
16.9	Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	35
17	Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.....	38
	Liitteet.....	39
	Viitteet:	39

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma

Ympäristöterveydenhuollon tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö (terveydensuojelulaki 6 §, elintarvikelaki 39 §, tupakkalaki 84 § ja eläinlääkintähuoltolaki 10 §) edellyttää kuntia laatimaan valvontasuunnitelmat. Kunnan valvontasuunnitelma pohjautuu ympäristöterveydenhuollon yhteiseen valvontasuunnitelmaan. Lisäksi suunnitelmassa huomioidaan valvontaa ohjaavien keskusvirastojen toimialakohtaiset valvontaohjelmat. Valvontasuunnitelma viedään valvontaviranomaisena toimivan Kuvon teknisen lautakunnan lupajaoston hyväksyttäväksi ja se toimitetaan Etelä-Suomen aluehallintovirastoon.

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi valvontaviranomaisten pitää varautua myös valituksiin ja epäilyihin liittyvään valvontaan sekä häiriötilanteiden hoitamiseen. Nämä tehtävät on yleensä priorisoitava ja tehtävä kiireellisesti. Tarkastustoiminnan lisäksi ympäristöterveydenhuollon valvonnassa tarvitaan myös muita lainsäädännön noudattamiseen tähtäviä toimenpiteitä, esimerkiksi terveyshaittojen ennaltaehkäisyä ja näytteenottoa. Valvonnan tehokkaan kohdentamisen kannalta on tärkeä arvioida, miten valvontaa voidaan kehittää ja miten voidaan hyödyntää uusia toimintatapoja. Yhteistyö ja avoin vuoropuhelu toimijoiden ja eri viranomaisten välillä edistää valvonnan vaikuttavuutta merkittävästi.

1 Suunnittelun tavoitteet

Ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelman ohjelmakauden 2025–2028 teemana on vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Teemaa voidaan edistää seuraavia tavoitteita toteuttamalla:

- tietoperusteinen valvonta
- osaaminen
- varautuminen

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman tavoitteena on yhtenäistää ympäristöterveydenhuollon ohjausta sekä lisätä valvonnan vaikuttavuutta ja laatua yhtenäistämällä valvontakäytäntöjä valtakunnallisesti.

Suunnitelmallisen valvonnan tarkastusmääriä on arvioitu koko neljän vuoden ohjelmakaudelle (taulukko 1). Tarkastusmäärät perustuvat tämänhetkiseen tilanteeseen ja ovat näin ollen suuntaa antavia. On kuitenkin tärkeää arvioida tarkastusmääriä myös pidemmällä aikajänteellä, jotta voidaan suunnitella valvontaa ja resurssitarvetta.

Taulukko 1 Arvioidut suunnitelmallisten tarkastusten määrät v. 2026–2029 tämänhetkisen tiedon mukaan

	2026	2027	2028	2029
Elintarvikevalvonta	420	363	450	410
Terveydensuojelu	170	152	151	145
Tupakka- ja lääkelaki	66	55	33	41

Liitteessä 1 on esitetty valvonnan volyymejä kokoamalla yhteen lukuja menneiltä vuosilta ja arvioimalla vastaavia lukuja tulevalle vuodelle. Volyymitaulukon avulla voidaan seurata valvonnan kehitystä.

1.1 Tietoperusteinen valvonta

Ympäristöterveydenhuollon valvonta on suunnitelmallista ja säännöllistä, ja se perustuu jatkuvaan riskien arviointiin. Valvontaa suunnataan niihin kohteisiin, joissa sille on eniten tarvetta. Riskien suuruuteen vaikuttavat mm. toiminnan luonne ja laajuus, altistuvien määrä, vaaran vakavuus ja todennäköisyys sekä aikaisemmat valvontatulokset.

Valvontayksikössä on laadittu paljon erilaisia omia toimintaohjeita, jotka tukevat myös tietoperusteista valvontaa. On sovittu mihin ja miten tietoja tallennetaan, jotta ne ovat luotettavia ja tarvittaessa kaikkien käytettävissä. Ympäristöterveydenhuollon keskitettyyn toiminnanohjaus- ja tietojärjestelmään (Vati) tehtävien kirjausten oikeellisuuteen kiinnitetään jatkuvasti huomiota ja kirjaukset tehdään Vati-ohjeistuksien mukaisesti. Ajoittain kohdistetaan myös omia sisäisiä auditointeja Vati-kirjausten oikeellisuuteen.

Vati:sta saatavia koontiraportteja hyödynnetään valvonnan painotuksien valitsemisessa ja valvonnan kehittämisessä. Saatujen tietojen perusteella voidaan myös perustella päättäjille resurssitarvetta ja suunnata tarvittaessa valvontaa sinne missä on eniten tarvetta.

1.2 Osaaminen

Ympäristöterveydenhuollon toimintaympäristö on poikkeuksellisen laaja, monialainen ja alati muuttuva. Haasteellisessa toimintaympäristössä monipuolisen osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen on keskeisessä roolissa tehtävien toteuttamiseksi laadukkaasti ja tehokkaasti.

Ympäristöterveydenhuollon viroille on määritetty pätevyysvaatimukset ja niitä noudatetaan virkavalinnoissa ja työtehtävissä. Alkuperäiset tutkintotodistukset tarkistetaan ennen valintapäätöstä. Terveysvalvonnan harjoittelijat tekevät valvontatarkastuksien sijaan avustavia työtehtäviä, näytteenottoja sekä ohjaus- ja neuvontakäyntejä. Eläinlääkintähuollossa muille kuin eläinlääkäreille ei anneta työtehtäviä, jotka säädösten mukaan kuuluvat eläinlääkärin tehtäväksi.

Viranhaltijat pyrkivät osallistumaan tarjolla oleviin osaamista tukeviin koulutuksiin. Jokaisella on erilainen koulutustarve ja näin ollen koulutuksiin ilmoittautuminen ja osallistuminen vaatii omaa aktiivisuutta. Koulutuksista ja uusien työntekijöiden perehdyttämisestä on kerrottu tarkemmin kohdassa 5. ”Henkilöstön koulutus- ja perehdytysuunnitelma”.

1.3 Varautuminen

Ympäristöterveydenhuollon varautumisesta on kerrottu kohdassa 10. ”Varautuminen”.

2 Toimintaympäristö

Hyvien kulkuyhteyksien varrella sijaitseva Kouvola on kehittyvä maakuntakeskus. Asukkaita kaupungissa on vajaat 79 000. Asukasluvultaan Kouvola on Suomen 11. suurin kaupunki ja maapinta-alaltaan Etelä-Suomen suurin. Kouvola on sekoitus kaupunkiympäristöä ja maaseutua. Kouvola on paljon maatiloja ja viljelyala on merkittävässä roolissa. Myös luomutuotannossa Kouvola on Suomen kärkeä. Kouvola on hyvän logistisen sijainnin vuoksi Suomen suurin tavaraliikenteen järjestelypiha. Logistiikka, bio- ja kiertotalous sekä elintarvikesektori ovat Kouvolan elinvoiman kulmakiviä. Kaupunki kiinnostaa tällä hetkellä erityisesti datakeskustoimijoita sekä aurinkosähkön tuottajia. Kesäisin Kouvola järjestetään paljon erilaisia yleisötapahtumia.

Kouvola on Suomen suurin varuskunta-kaupunki ja alueella toimivat Karjalan prikaati Vekaranjärvellä sekä Utin jääkäriyrykmentti. Kouvola on paljon vesistöä Kymijoen ja lähes viidensadan järven

muodossa. Kouvola on Suomen vilkkaimpia mökkipaikkakuntia. Kouvola on kymmenkunta yleistä uimarantaa, joista neljä on ns. EU-uimarantoja vilkkaan kävijämäärän vuoksi.

Vesihuollon kannalta Kouvola on hyvin monitahoinen ja talousvettä toimittavat laitokset vaihtelevat suurista vesilaitoksista hyvin pieniin vesiosuuskuntiin. Kouvola on paljon vedenottoa ja näin ollen häiriötilanteissa on paremmat mahdollisuudet turvata vedensaanti myös haja-asutusalueilla. Toisaalta suuri määrä vedenjakelualuita työllistää viranomaisvalvonnassa.

Kouvola sijaitsee alueella, jonka maaperässä esiintyy tavanomaista korkeampia radonpitoisuuksia. Radonilla voi olla vaikutuksia sekä sisäilmaan että talousveteen. Alueen maaperän vuoksi myös pohjaveden fluoridipitoisuudet ovat paikoin korkeat. Myös korkeita rauta- ja mangaanipitoisuuksia esiintyy kaivovesissä.

Kouvolan elintarvikevalvontakohteet ovat monipuolisia ja kattavat laajan kirjon toimialoja. Teollisuuden alalla on useita makeisten valmistajia, sekä suuria että pieniä leipomoita, maitotalon laitoksia, marja- ja viljaperäisten juomien valmistajia sekä kahvinpaahtimoita. Kymijoen varrella sijaitsee useita elintarvikekontaktimateriaalien valmistajia ja materiaaleja jatkojalostavia painotaloja. Lisäksi Kouvola on runsaasti ravintoloita, kahviloita, kauppoja ja suurtalouskeittiöitä, jotka kaikki kuuluvat elintarvikevalvonnan piiriin.

Kouvola on runsaasti lemmikkinä pidettäviä koiria, kissoja sekä muita pieneläimiä ja valtaosa kaupungineläinlääkäreiden hoitamista potilaista onkin koiria tai kissoja. Kouvolan alueella on myös tuotantoeläimiä, pääasiassa nautoja, jotka työllistävät kaupungineläinlääkäreitä säännöllisesti. Lisäksi alueella on useita ammattimaisesti hevosia pitäviä toimijoita sekä lukuisia harrastehevosia pitäviä yksityishenkilöitä.

Kouvolan kaupungin ympäristöterveydenhuolto kuuluu organisaatiossa tekniikka ja ympäristö - toimialaan ja tämän alla olevaan viranomaispalvelut -palveluun. Ympäristöterveydenhuolto toimii Kouvolan kaupungin teknisen lautakunnan lupajaoston alaisena. Viranomaispalvelujen johtajana toimii rakennusvalvontapäällikkö ja ympäristöterveydenhuollon esimiehenä ympäristöterveyspäällikkö. Ympäristöterveydenhuollon toiminta jakautuu terveysvalvontaan ja eläinlääkintähuoltoon. Vuoden 2025 alusta lähtien ympäristöterveydenhuolto on ollut organisaatiossa kokonaan oma yksikkönsä. Aiemmin ympäristöterveydenhuolto oli osana ympäristöpalveluja ympäristönsuojelun kanssa.

3 Henkilöstö ja voimavarat

Ympäristöterveydenhuollossa on taulukon 2 mukaiset virat ja henkilöstömäärä.

Taulukko 2 Ympäristöterveydenhuollon virat ja henkilöstömäärä

Virkanimike	Virkojen määrä	Käytettävissä olevat henkilötyövuodet
Ympäristöterveyspäällikkö	1	1
Terveystarkastaja	1	1
Vastaava terveystarkastaja	1	1
Terveystarkastaja	8	8
Hygieenikkoeläinlääkäri	1	0,5
Valvontaeläinlääkäri	2	2
Eläinlääkintähuollosta vastaava eläinlääkäri	1	1
Kaupungineläinlääkäri (mukaan lukien sijaiset)	5	5
Vastaanottoavustaja (toimi)	2	2
Yhteensä	22	21,5

Ympäristöterveydenhuollon toimintaa johtaa ympäristöterveyspäällikkö.

Terveystarkastaja suunnittelee terveysvalvonnan toimintaa sekä vetää terveystarkastajatiimiä. Vastaava terveystarkastaja toimii elintarviketiimin vetäjänä, koordinoi elintarvikevalvontaa ja toimii ympäristöpäällikön ensimmäisenä sijaisena. Terveystarkastajat hoitavat eri painotuksin ympäristöterveydenhuollon toimialaan kuuluvia tehtäviä. Hygieenikkoeläinlääkäri tekee eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevien elintarvikehuoneistojen (pääasiallisesti hyväksytyt elintarvikehuoneistot) ja eläinperäisen alkutuotannon valvontaa. Hygieenikkoeläinlääkäriin työstä noin puolet on Kouvolan valvontayksikön käytössä. Loppuosa on Kotkan ja Haminan valvontayksiköiden käytössä kaupunkien välisen yhteistyösopimuksen mukaisesti.

Eläinlääkintähuolto on jakaantunut eläinlääkäripalveluihin ja eläinten hyvinvoinnin valvontaan. Yhteisvastaanotolla eläinlääkäripalveluista vastaavat eläinlääkintähuollosta vastaava eläinlääkäri, neljä kaupungineläinlääkäriä ja kaksi vastaanottoavustajaa. Yksi kaupungineläinlääkäri on täytetty osittain, jolloin päivitys saadaan jaettua kuuden eläinlääkäriin kesken. Lisäksi kaupungineläinlääkärien lomien ajaksi palkataan sijaisia noin 0,5 henkilötyövuoden verran. Eläinlääkintähuollosta vastaava eläinlääkäri toimii kaupungineläinlääkärien ja vastaanottoavustajien esihenkilönä ja toimenkuvaan kuuluu praktiikkatyön lisäksi hallinnollisia työtehtäviä. Kaupungineläinlääkärit hoitavat praktiikkatyön lisäksi työnjakonsa mukaisesti erilaisia virkatehtäviä.

Eläinten hyvinvoinnin valvontaa tekee kaksi valvontaeläinlääkäriä, joiden toimipiste on terveysvalvonnan yhteydessä kaupungintalolla. Valvontaeläinlääkärit vastaavat myös sivutuotevalvonnasta ja tekevät eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontaa.

Toimistosihteerin jäätyä eläkkeelle vuonna 2025, tehtävää ei enää täytetty, vaan ympäristöterveydenhuollon toimistotehtäviä siirtyi hallintopalveluihin palkatulle hallintosihteerille. Henkilöstövoimavarat jakaantuvat eri ympäristöterveydenhuollon toimialoille taulukon 3 mukaisesti. Henkilöstövoimavaroissa on mukana ympäristöterveydenhuollon omien voimavarojen lisäksi myös toimistohenkilökunnan ympäristöterveydenhuoltoon käyttämät voimavarat.

Taulukko 3 Henkilöstövoimavarojen jakautuminen toimialoittain

Toimiala	Henkilötyövuodet
Terveydensuojelun valvonta	4,7
Tupakkalain valvonta	0,2
Elintarvikevalvonta	5,3
Eläinlääkäripalvelut	5,5
Eläinsuojeluvalvonta	1,9
Muut eläinlääkintähuollon tehtävät	0,3
Muut tehtävät (mm. johtaminen, toimistotehtävät)	3,6
Yhteensä	21,5

Ympäristöterveydenhuollon käytettävissä olevista voimavaroista vain osa voidaan käyttää suunnitelmalliseen valvontaan, sillä tehtäväkenttään kuuluu paljon muutakin. Lomajärjestelyt pyritään tekemään siten, että välttämättömät ja kiireelliset tehtävät pystytään aina hoitamaan.

Terveysvalvonnan alla on elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan tiimit. Elintarviketiimiin kuuluu vastaava terveystarkastaja, hygieenikkoeläinlääkäri ja kolme terveystarkastajaa. Aiemmin tiimissä oli neljä terveystarkastajaa, mutta vuonna 2024 eläköitymisen vuoksi vapautuneeseen virkaan ei vuodelle 2025 saatu täyttölupaa. Tämän takia osa lakisääteisiä työtehtäviä jäi vuonna 2025 tekemättä, jonka vuoksi tekemättömiä tarkastuksia siirtyy 191 kpl vuodelle 2026. Vuodeksi 2026 virkaan on saatu määräaikainen täyttölupa. Siirtyvät tarkastukset pyritään tekemään vuodelle 2026 saatavan yhden määräaikaisen terveystarkastajan avulla.

Elintarviketiimi kokoontuu kahden viikon välein. Elintarviketiimin pienennyttyä on tehty tehtävänjakoa ja erikoistumista siten, että vain osaan aihealueita on perehtynyt vähintään kaksi tarkastajaa. Aihealueita on mm. uudet toimijat, kontaktimateriaalit, vierasaineet ja alkutuotanto. Yksittäiset tarkastajat ovat perehtyneet liikkuviin elintarvikehuoneistoihin, kuljetuksiin, ravintolisiin, apteekkeihin, leipomoihin ja elintarviketuholaisiin.

Terveydensuojelutiimiin kuuluu terveydensuojelusuunnittelija ja neljä terveystarkastajaa. Terveydensuojelutiimi kokoontuu kolmen viikon välein. Terveydensuojelutiimin sisällä on tehty työnjakoa suunnitelmallisen valvonnan, talousvesivalvonnan ja sisäilmavalvonnan osalta. Myös uimavesi-, melu- ja haittaeläinasioiden osalta on tehty työnjakoa. Karkeasti jaoteltuna yksi terveystarkastaja on painottunut sisäilmavalvontaan, kaksi talousvesivalvontaan ja kolme henkilöä tekee suunnitelmallista valvontaa.

Tupakkavalvontatiimiin kuuluu terveydensuojelusuunnittelija ja kolme terveystarkastajaa. Tehtävät jakaantuvat myynnin valvontaan ja tupakoinnin (tupakointikieltojen noudattaminen, tupakansavun kulkeutuminen) valvontaan. Terveysuojelusuunnittelija valmistelee asuntoyhteisöjen tupakointikieltopäätökset teknisen lautakunnan lupajaoston päätettäväksi.

Koko terveysvalvonnan yksikköpalaverit pidetään 2–3 viikon välein. Terveysvalvonnan palaveriin osallistuvat myös valvontaeläinlääkärit.

Eläinlääkärivastaanoton henkilökunta kokoontuu kerran kuukaudessa ja lisäksi valvontaeläinlääkärit ja praktikkoeläinlääkärit pitävät yhteistyöpalavereja eläinten hyvinvoinnin valvonnan osalta kolmen kuukauden välein. Vähintään kahdesti vuodessa pidetään eläinlääkäripalaveri kaikille kaupungin palveluksessa oleville eläinlääkäreille ja palaveriin osallistuvat yleensä myös vastaanottoavustajat.

Kerran vuodessa järjestetään koko ympäristöterveydenhuollon kehityspäivä.

Kuvassa 1 on kuvaaja ympäristöterveydenhuollon tehtävien jakaantumisesta eri tiimeihin.

Kuva 1 Ympäristöterveydenhuollon tehtävien jakaantuminen eri tiimeihin

Ympäristöterveydenhuollossa on lisäksi eri osa-alueittain perustettuja tiimejä; laatutiimi, valmiustiimi ja viestintätiimi. Laatutiimin toiminnasta on kerrottu kohdassa 4. ”Laadunhallinta”, valmiustiimin toiminnasta on kerrottu kohdassa 10. ”Varautuminen” ja viestintätiimistä on kerrottu kohdassa 9. ”Viestintä”.

4 Laadunhallinta

Ympäristöterveydenhuollossa toteutetaan omaa laadunhallintaa. Oman laadunhallintajärjestelmän avulla pyritään yhdenmukaistamaan valvontakäytäntöjä ja kehittämään jatkuvasti laadunhallintaa. Kouvolan ympäristöterveydenhuollolla on myös laatuksikirja. Suomen kansallinen elintarvikelainsäädäntö edellyttää valvontayksiköitä laatimaan kirjallisen elintarvikevalvonnan

laatu järjestelmän. Kansallisen lainsäädännön vaatimus perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 882/2004 rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritettua virallisesta valvonnasta.

Laadunhallinta koostuu pääosin poikkeamahallinnasta ja auditoinneista. Poikkeamille on koontitaulukko, johon kirjataan vuosittain poikkeamat. Eläinlääkintähuollolle ja terveystalvonnalle on erilliset poikkeamataulukot.

Sisäisille auditoinneille laaditaan vuosittain auditointiohjelma. Ympäristöterveydenhuollon henkilöstö toteuttaa itse sisäiset auditoinnit. Henkilöstöstä neljä on käynyt sisäisen auditoinnin koulutuksen. Auditointien tulokset käydään läpi henkilöstön kanssa ja tehdään tarvittaessa seuranta-auditointeja. Vuonna 2026 sisäiset auditoinnit kohdistuvat näytteenottoon ja eläinsuojeluvalvontaan.

Kouvolan ympäristöterveydenhuollolla on oma laatutiimi, johon kuuluvat ympäristöterveyspäällikkö, vastaava terveystarkastaja, terveydensuojelusuunnittelija, eläinlääkintähuollosta vastaava eläinlääkäri ja kaksi terveystarkastajaa. Laatutiimi kokoontuu säännöllisesti ja määrittelee vuoden ensimmäisessä kokouksessa laatu tavoitteet kuluvalle vuodelle.

Laadunhallintaa arvioidaan lisäksi laatua kuvaavilla mittareilla. Osa mittareista on valtakunnallisia ja osa Kouvolan ympäristöterveydenhuollon omia. Elintarvikevalvonnalla on lisäksi uusia laatumittareita vuodelle 2026, jotka koskevat seuraamusmaksuprosessin eri vaiheita (taulukko 4).

Yhteiset laatumittarit ja -tavoitteet:

- Tarkastuspöytäkirjojen toimitusaika tarkastuksesta: Oiva-tarkastukset 10 työpäivää, muut 14 työpäivää.
- Rekisteröinti-ilmoituksien käsittelyaika: 10 työpäivää vastaanottamisesta.

Taulukko 4 Elintarvikevalvonnan seuraamusmaksuprosessin laatumittarit

Mittari	Tavoitetaso
1. Aika (vrk) toiminnan rekisteröinnistä seuraamusmaksupäätökseen	< 80 vrk
2. Aika (vrk) 1. tarkastuksesta kuulemiseen	< 30 vrk
3. Käsittelyajan hajonta (vrk) mittarissa 2.	Pieni hajonta (±10 vrk)
4. Päätösten valitus ja oikaisu prosentti (%)	< 5 %
5. Sidosryhmien kokemus prosessin selkeydestä ja oikeudenmukaisuudesta	Positiivinen palaute ja trendi

5 Henkilöstön koulutus- ja perehdytys suunnitelma

Kouvolan ympäristöterveydenhuollon vuosittain laadittavassa talousarviossa varataan henkilöstön kouluttautumiseen rahausuma, jonka puitteissa voidaan osallistua tarjolla oleviin eri toimialojen koulutuksiin. Koulutuksiin osallistumisessa pyritään ottamaan huomioon se, että koulutukset jakautuisivat tasapuolisesti henkilöstön kesken. Jokaisella viranhaltijalla on velvollisuus osata lainsäädännön soveltamiseen, viranomaisten tehtäviin ja hallinnollisiin prosesseihin liittyvät taidot. Jokaisella on erilainen koulutustarve, joten näin ollen koulutuksiin ilmoittautuminen ja osallistuminen vaatii hyvin paljon myös omaa aktiivisuutta. Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on suositeltu koulutustavoitteeksi keskimäärin kahdeksan koulutuspäivää vuodessa viranhaltijaa kohden.

Tarjolla olevista koulutuksista tiedotetaan ympäristöterveydenhuollon eri ryhmien Teams-kanavilla. Lisäksi koulutukset käydään läpi tiimeittäin ja arvioidaan koulutustarvetta. Koko yksikköä koskevat koulutukset käsitellään yksikköpalaverissa. Ympäristöterveyspäällikkö määrittelee tapauskohtaisesti, mihin maksullisiin koulutuksiin on mahdollista osallistua.

Uusien työntekijöiden perehdytykseen on terveys- ja eläinsuojeluvalvonnassa laadittu kaupungin yleisten perehdytysohjeiden lisäksi jokaiselle perehdytettävälle räätälöidyt perehdytystaulukot. Perehdytystaulukkoon on määritetty aihealueittain perehdytyksen vastuuhenkilö ja taulukkoon kuitataan annetun perehdytyksen jälkeen perehdytys tehdyksi. On sekä perehdyttäjän että perehdytettävän vastuulla huolehtia, että kaikki perehdytykset tulee suoritetuksi. Viime kädessä esihenkilön tulee varmistaa riittävä perehdytys.

Eläinlääkäreiden yhteisvastaanotolla eläinlääkäreiden, vastaanottoavustajien ja harjoittelijoiden perehdytyksestä vastaa vastaava kaupungineläinlääkäri sekä erikseen tehtävään nimetty kaupungineläinlääkäri. Lisäksi perehdytykseen kuuluvat asiat on koottu vastaanotolla erilliseen perehdytyskansioon.

6 Valvonnasta ja palveluista perittävät maksut

Ympäristöterveydenhuollon valvonnasta peritään asiakkailta maksut voimassa olevan ympäristöterveydenhuollon [maksutaksan](#) mukaisesti. Voimassa oleva maksutaksa on nähtävissä internetsivuilla. Maksut koskevat rekisteröinti-, hyväksymis- ja ilmoitusmenettelyjä, valvontatarkastuksia ja näytteenottoa, ja ne perustuvat viranomaiselle aiheutuneiden kokonaiskustannusten määrään. Maksutaksa sisältää myös eläinlääkintähuollon asiakasmaksut.

Tarkastuskohtaisten maksujen lisäksi elintarvike- ja terveydensuojelulaissa määritetyiltä toimijoilta peritään vuosittainen 150 euron suuruinen lakisääteinen perusmaksu. Mikäli toiminnanharjoittajan yhdessä toimipaikassa harjoittama toiminta sisältää useita elintarvikelain tai terveydensuojelulain mukaisia toimintoja, valvonnan perusmaksu peritään vuosittain vain yhden kerran. Mikäli samassa toimipisteessä on sekä elintarvikelain että terveydensuojelulain mukaista perusmaksun piiriin kuuluvaa toimintaa, peritään perusmaksu molemmista toiminnoista. Valvonnan perusmaksu peritään kalenterivuoden alussa. Valvontakohteelta, jonka toiminnan aloittamisesta tehdään ilmoitus kesken kalenterivuoden, ei peritä valvonnan perusmaksua kyseiseltä kalenterivuodelta. Mikäli toiminnanharjoittaja tekee kunnan terveydensuojeluviranomaiselle ilmoituksen toiminnan lopettamisesta, valvonnan perusmaksun periminen päättyy seuraavan kalenterivuoden alusta. Tupakka- ja lääkelain mukaisten tupakkatuotteiden ja nikotiinivalmisteiden myyntipisteistä peritään vuosittainen valvontamaksu.

Kaupungin perimien asiakasmaksujen ohella eläinlääkärit perivät kunnalliseen eläinlääkäritaksaan perustuvan hinnaston mukaisia toimenpidemaksuja. Lisäksi eläinlääkärit perivät eläinten omistajilta korvauksen käytetyistä ja luovutetuista lääkkeistä ja tarvikkeista sekä mahdolliset matkakulut. Alueella ei ole käytössä subventioita eli kunta ei subventoi esim. matkoista tietyn omavastuuosuuden ylittävästä osuudesta hyötyeläimen hoidosta aiheutuvia kuluja eläimen omistajalle. Keskitetty yhteydenottopalvelu on päivystysaikana maksullinen.

7 Laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat

Elintarvikelaki ja terveydensuojelulaki edellyttävät, että valvontasuunnitelmassa on esitettävä hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu. Viranomaisvalvontaa varten otetut näytteet tulee tutkituttaa Ruokaviraston hyväksymässä laboratorioissa, jolla on akkreditoidut tutkimusmenetelmät.

Pääsääntöisesti näytteet on toimitettu Kouvolassa sijaitsevaan Kymen Ympäristölaboratorio Oy:hyn. Myös valvontakohteiden itse ottamat näytteet on tutkittu yleensä em. laboratorioissa. Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluilla ja Kymen Ympäristölaboratorio Oy:llä on palvelusopimus laboratoriopalveluiden saatavuudesta myös iltaisin ja viikonloppuisin erityistilanteiden varalta. Ajoittain näytteitä lähetetään tutkittavaksi myös muihin laboratorioihin (esimerkiksi Eurofins, Metropolilab Oy). Laboratorio valitaan tapauskohtaisesti. Lähes kaikki eläintautien tutkimiseen liittyvät näytteet lähetetään Ruokaviraston laboratorioon, kuten myös Ruokaviraston pyynnöstä otettavat valtakunnallisiin valvontaohjelmiin liittyvät elintarvikenäytteet.

Ulkopuolisia asiantuntijoita käytetään viranomaisen toimesta hyvin vähän. Uimarantojen vesinäytteenotto on ulkoistettu osittain Kymijoen vesi ja ympäristö ry:lle ja uimahallien näytteenotto Kymen Ympäristölaboratoriolle. Toimijat käyttävät itse erilaisia konsulttifirmoja sisäilmaselvityksiin ja radonmittauksien tekemiseen.

8 Ohjaus, neuvonta ja kouluttaminen

Ajankohtaisista asioista pyritään aina tiedottamaan toimijoita joko yleisen viestintäsuunnitelman mukaisesti tai suoraan kohteille toimitettavin jakeluin. Valvontakäyntien lisäksi toimijoille pyritään järjestämään kohdennettuja koulutuksia.

Terveysvalvonta on tehnyt koulutusvideoita elintarvikevalvonnan aihealueista ja talousvesinäytteenotosta. [Koulutusvideot](#) ovat koko ajan katsottavissa internetsivuilta.

Elintarvikevalvonnassa toteutetaan vuosittain lyhyitä maksuttomia ohjaus- ja neuvontakäyntejä (ks. kohta 12.3.1 elintarvikevalvonnan ohjaus- ja neuvontaprojektit). Terveysuojelun antamasta ohjauksesta kerrotaan kohdassa 13. ”Terveysuojelu” ja tupakkavalvonnan ohjauksesta kohdassa 14. ”Tupakkalain valvonta”.

9 Viestintä

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) painottaa viranomaisen velvollisuutta tiedottaa toiminnastaan. Myös elintarvikelain 27 §:n mukaan kunnan tulee tiedottaa ja neuvoa paikallisia yrityksiä ja muita yhteistyötahoja lainsäädännössä annettujen vaatimusten noudattamiseksi ja elintarviketurvallisuuden toteuttamiseksi koko elintarvikeketjussa.

Tiedotusvastuu ympäristöterveydenhuollon valvontayksikössä on ympäristöterveyspäälliköllä. Normaaliajan häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskevat tiedotusohjeet ovat ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa ja Tekniikka ja ympäristö -toimialan kriisiviestintäohjeessa.

Vuosittain laaditaan viestintäsuunnitelma, johon listataan teemoja, joista tullaan tekemään tiedotteita tai some-julkaisuja (liite 2). Viestintäsuunnitelmassa on viikkotasoiset aikataulutavoitteet julkaisujen tekemiselle ja sitä päivitetään pitkin vuotta ajankohtaisilla aiheilla. Suurin osa julkaisuista on

Facebook-tilillä tehtäviä julkaisuja, mutta ajankohtaisista asioista tiedotetaan myös omilla internetsivuilla, paikallismedioiden kautta sekä kuntalaisten asukaslehdessä ja henkilöstölehdessä.

Viestintää koordinoi ja kehittää oma viestintätiimi, johon kuuluu kaksi terveystarkastajaa, vastaava terveystarkastaja, terveydensuojelusuunnittelija ja valvontaeläinlääkäri. Viestintätiimi kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa. Viestintätiimin kokouksissa seurataan viestintäsuunnitelman toteutumista, verkkosivujen ylläpitoa ja saavutettavuutta. Viestintätiimin toimesta seurataan myös annettujen tiedotteiden ja julkaisujen saamaa kattavuutta. Viestinnän toteutumista käydään läpi säännöllisesti yksikköpalavereissa ja tiimien omissa palavereissa.

Kouvolan kaupungin puolesta on tarjolla paljon viestintää ohjaavaa koulutusta ja Teams-ryhmiä, joissa tietoa jaetaan. Ympäristöterveydenhuollon toimialojen internet-sivut ovat kaupungin internet-sivujen alla jakautuneina hieman eri sijainteihin.

Sisäistä viestintää toteutetaan säännöllisissä yksikköpalavereissa ja tiimien omissa palavereissa. Sisäistä viestintää harjoitetaan myös sähköpostitse ja Teams-kanavilla. Ajankohtaisista asioista ja koulutuspäivien tärkeimmät asiat jaetaan koko yksikölle. Koulutusmateriaalit tallennetaan myöhempää käyttöä varten sähköisiin kansioihin.

Viranomaistyössä on tärkeää tehdä yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa ja viedä tarvittaessa havaitsemiaan asioita tiedoksi asianomaisille viranomaisille. Muita viranomaisia ovat mm. Lupa- ja valvontavirasto, Ruokavirasto, Valvira, rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu, Tulli ja poliisi. Ympäristöterveydenhuollolla on säännölliset yhteistyöpalaverit kaupungin ruokapalveluiden, varhaiskasvatuksen, puhtauspalvelujen, liikuntapalvelujen ja rakennusvalvonnan sekä hyvinvointialueen (mm. sosiaaliviranomainen ja pelastuslaitos), poliisin, Kouvolan Veden ja Kymen Ympäristölaboratorio Oy:n kanssa. Terveysvalvonta on mukana myös kaupungin ja puolustusvoimien sisäilmatyöryhmissä.

10 Varautuminen

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö velvoittaa viranomaisia ja toimijoita laatimaan suunnitelmia varautumisesta häiriötilanteisiin (EL 24 §, 27 §, EtL 18, 67–70 §, TsL 8 §, valvonta-asetus (EU) 2017/625 art 115). Terveysvalvonta- ja elintarvikevalvontaviranomaisella on lainsäädännön perusteella velvollisuus toimia epäiltäessä terveyshaittaa ja vastaavasti eläinterveysviranomaisella epäiltäessä viranomaistoimin vastustettavaa eläintautia.

Kouvolan ympäristöterveydenhuollolla on oma valmiussuunnitelma, jossa on ohjeistusta toiminnasta eri häiriötilanteissa ja tiedotemallipohjia. Valmiussuunnitelmaa päivitetään jatkuvasti. Valmiussuunnitelmassa on käsitelty poikkeusolojen lisäksi myös ympäristöterveydenhuollon normaaliolojen häiriötilanteita ja niissä tapahtuvaa toimintaa.

Ympäristöterveydenhuollon valvontaa tekee useampi henkilö ja tämän takia virka-aikana on mahdollista hoitaa erityistilanteissa tarvittavat tarkastukset, näytteenotto- ym. toimenpiteet. Terveysvalvonnalla ei ole päivystysvelvoitetta. Varautumisessa on huomioitu lisäksi vaaratilanteissa tarvittava tutkimusvalmius sekä yhteydet asiantuntijaorganisaatioihin ja sidosryhmiin. Lisäksi kolme eläinlääkäriä on nimetty valmiuseläinlääkäriksi.

Ympäristöterveyspäällikkö kuuluu tekniikka ja ympäristö -toimialan valmiusryhmään sekä Kouvolan kaupungin kriisi- ja häiriötilanteiden johtoryhmään, jotka kokoontuvat säännöllisesti. Kymenlaakson alueen ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköistä on edustaja Kymenlaakson alueen Kymen

Turva-varautumisverkostossa. Edustusvuoro vaihtuu vuosittain Kymenlaakson alueen ympäristöterveydenhuollon yksiköiden välillä.

Terveysvalvonnassa on oma valmiustiimi, joka kokoontuu n. 3–4 kertaa vuodessa tai tarvittaessa. Valmiustiimin jäseniä osallistuu vuosittain ympäristöterveydenhuollon varautumiskoulutukseen Pelastusopistolla. Valmiusharjoituksiin ympäristöterveydenhuolto pyrkii osallistumaan aina, kun niitä järjestetään.

Ympäristöterveydenhuolto on varautunut normaaliajan toiminnassa elintarvikkeista ja vedestä aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin arvioimalla valvontakohteiden toiminnan tasoa ja omavalvonnan toimivuutta ja tältä pohjalta toiminnan riskejä. Olisikin tärkeää omata riittävät valvonnan resurssit ennaltaehkäisevää työtä varten.

Varautuminen valvontakaudella 2025–2028:

- Valvontakaudella pyritään huomioimaan valtakunnallisten valvontaohjelmien mukaiset painopisteet varautumisessa.
- Valmiussuunnitelman uudistaminen
- Yhteistyön syventäminen hyvinvointialueen kanssa ja valmiussuunnitelmien yhdenmukaistaminen

Hyvinvointialueen kanssa on aloitettu vuonna 2025 valmiussuunnitelmien yhteensovittaminen ja työtä jatketaan. Yhteistyöpalavereissa on mukana ympäristöterveydenhuollon edustajia koko Kymenlaakson alueelta ja hyvinvointialueen varautumisesta vastaavia henkilöitä.

11 Epidemioiden selvittäminen

Saatuaan ilmoituksen ruokamyrkytyksestä tai ruokamyrkytysepäilystä tai vesivälitteisestä epidemiasta alueellaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen tai elintarvikevalvontaviranomaisen on viipymättä aloitettava tapausta koskeva tutkimus (elintarvikelaki 47 § ja terveydensuojelulaki 20a §).

Epidemian selvityksen keskeinen tavoite on sairastumisen aiheuttajan ja lähteen etsiminen. Epidemiaa epäiltäessä viranomaisten tulee toimia nopeasti, jotta on mahdollista estää epidemian mahdollinen leviäminen ja saada ehkäisevät toimenpiteet käyntiin. Näytteenotto on tapauskohtaista ja epidemiaan liittyvien näytteiden kustannuksista vastaa kaupunki.

Kouvolassa on nimetty elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyötä varten Valtioneuvoston antaman asetuksen (1365/2011) mukainen selvitystyöryhmä, johon kuuluu hyvinvointialueen tartuntataudeista vastaava lääkäri, hygieniahoitaja, tartuntatautihoitaja ja palveluesimies sekä ympäristöterveyspäällikkö, vastaava terveystarkastaja ja kaksi terveystarkastajaa. Lisäksi ryhmään on nimetty vesilaitosten edustajat. Kouvolassa työryhmä kokoontuu säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa ja epidemioiden yhteydessä tarvittaessa.

Varsinaisesta selvitystyöstä työryhmä on laatinut toimintaohjeen, josta käy tarkemmin ilmi tehtäväjako ja tarvittavat toimenpiteet epidemiatilanteessa. Toimintaohje on osa terveysvalvonnan valmiussuunnitelmaa. Terveysvalvonta vastaa epäily- ja selvitysilmoituksien tekemisestä. Jokaisesta epidemiaepäilystä tulee työryhmän ilmoittaa sähköisesti Ruokaviraston ja THL:n yhteiseen RYMY-raportointijärjestelmään.

Ympäristöterveyspäällikkö ja talousvedestä vastaava terveystarkastaja ovat mukana myös puolustusvoimien ruokamyrkytystyöryhmissä, sekä Utissa että Vekaranjärvellä. Puolustusvoimien ruokamyrkytystyöryhmät kokoontuvat kerran vuodessa ja aina tarvittaessa.

11.1 Sairastumis- ja haittaepäilyilmoitukset

Vuonna 2023 Ilppa-ilmoituspalveluun lisättiin kuluttajille mahdollisuus ilmoittaa sairastumis- tai haittaepäilyistä. Kuluttaja voi ilmoittaa Ilpassa sairastumisesta tai muusta reaktiosta tai haitasta, jonka epäilee aiheutuneen elintarvikkeesta, talousvedestä tai uimavedestä. Sairastumis- ja haittaepäilyilmoitukset tulevat terveysvalvonnan käsiteltäväksi ja ne vaativat usein lisäselvitysten tekemistä.

12 Elintarvikevalvonta

Valvonta-asetuksessa (EU 2017/625) säädetään koko elintarvikeketjun valvontatoiminnasta. Valvonta-asetuksen art 14 määrittelee valvontamenetelmät ja tekniikat, joita käytetään viralliseen valvontaan liittyvissä tehtävissä tapauskohtaisesti. Valvontasuunnitelma perustuu valvonta-asetuksen (art 9, art 10) mukaisesti valvontakohteiden kartoitukseen, niiden riskiluokitukseen.

Elintarvikelaki (297/2021) määrittelee, miten valvonta-asetusta sovelletaan kansallisesti ja asettaa elintarvikevalvonnan päämäärät. Ruokaviraston laatima kansallinen elintarvikeketjun valvontasuunnitelma (VASU) 2025–2028 antaa tarkemmat suuntaviivat lähivuosien valvonnasta ja niiden valtakunnallisista painopisteistä.

12.1 Valvonnan tavoitteet, suunnittelu ja toteutus

Elintarvikevalvonnan tavoitteena on elintarvikelain (297/2021) mukaisesti varmistaa kuluttajille turvalliset ja laadukkaat elintarvikkeet, jotka ovat jäljitettävissä. Elintarvikevalvonnan tarkoituksena on myös varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda kuluttajaa harhaan. Valvonnan tarkoituksena on myös suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta sekä taloudellisilta tappioilta.

Elintarvikevalvonta toteutetaan laatujärjestelmän, elintarvikelain ja muiden voimassa olevien elintarvikevalvontaa koskevien kansallisten ja Euroopan unionin säännösten mukaisesti. Suunnitteluprosessissa määritellään valvonnan painopisteet, tarkastusmäärät ja epäilyksiin perustuva valvonta. Valvontaa toteutetaan pääasiassa suunnitelmanmukaisina säännöllisinä tarkastuksina, ohjataan ja neuvotaan toimijoita sekä tarvittaessa otetaan näytteitä valvontakohteista.

Valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista ei pääsääntöisesti ilmoiteta valvontakohteelle etukäteen (valvonta-asetus art 9.). Kohteisiin, joissa ei ole päivittäistä toimintaa esim. tilausravintolat, joudutaan tarkastukset sopimaan ennalta.

Tarkastus pyritään suorittamaan siten, että toimijan liiketoimintaan kohdistuva haitta olisi mahdollisimman vähäistä (valvonta-asetus art 9). Yleensä tarkastus tehdään valvontakohteessa, mutta valvoja voi joissain tapauksissa tehdä osan tarkastuksesta myös etänä (asiakirjatarkastus) tai kokonaisuudessaan etäyhteydellä. Tällöin noudatetaan [Ruokaviraston etätarkastusohjeita](#).

Tarkastukset pyritään tekemään virka-aikana, mutta suunnitelmassa varaudutaan myös satunnaiseen viikonloppu- ja iltatyöhön sekä muuhun virka-ajan ulkopuoliseen työhön, mm. suuret yleisötapahtumat, markkinat ja ulkomyynti sekä ulkopaikkakuntalaisten liikkuvien elintarvikehuoneistojen tarkastaminen ja kuljetusyritysten kaluston tarkastaminen.

Vuonna 2026 virka-ajan ulkopuolista työtä tehdään riskiperusteisesti ja siitä sovitaan erikseen esihenkilön kanssa.

Valvonta-asetuksen pohjalta Ruokavirasto on laatinut [Oiva-tarkastusohjeet](#), ohjeen alkutuotannon elintarvikevalvontaan ([Ruokaviraston ohje 4772/04.02.00.01/2021/2](#)) ja ohjeen kontaktimateriaalitoiminnan valvontaan ([Ruokaviraston ohje 7246/04.02.00.01/2022/2](#)). Niitä noudattamalla valvonta-asetuksessa määrättyjä valvontatoimia sovelletaan käytännössä. Ruokavirastoon laatinut valvojille yksityiskohtaisempia ohjeita, jotka löytyvät Ruokaviraston internetsivuilta www.ruokavirasto.fi/ohjeet_ja_lainsaadanto.

12.2 Valtakunnalliset painopisteet

Ruokavirasto laatii monivuotisen valtakunnallisen elintarvikevalvonnan valvontaohjelman (VASU), joka ohjaa aluehallintovirastoja ja kuntia näiden omien suunnitelmien laadinnassa. [Valtakunnallinen VASU-ohjelma](#) on laadittu vuosille 2025–2028. Valvontaohjelmassa on kolme kehittämisteemaa a) Valmius, varautuminen ja huoltovarmuus, b) Vastuullisuus ja kestävyys ja c) Teknologia ja tieto. Toimenpiteet em. päämäärien saavuttamiseksi on lueteltu liitteessä 2, jossa Ruokavirasto on määritellyt valtakunnallisen ohjelman painopistealueet vuosille 2025–2028.

12.2.1 Vuoden 2026 valtakunnalliset painopisteet

Valtakunnallisista painopisteistä Kouvolan elintarvikevalvontaa koskee Teknologia ja tieto -kehittämisteeman alle menevät kaksi painopistettä:

- Valvojan työkalupakki
 - Osallistutaan Ruokaviraston laatiman Valvojan työkalupakin ja käsikirjan käyttökoulutuksiin ja opetellaan niiden käytön vakiinnuttamista valvontatyön apuna. Ohjeet ovat erityisen tervetullut lisä uusille valvojille mutta myös pidempään valvontatyötä tehneille. Tämä painopiste on samalla osa Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallista *osaaminen* –painopistettä.
- Valvontaviranomaisen hallinnollisen osaamisen vahvistaminen
 - Ruokavirasto on laatimassa Hallinnollinen osaaminen -ohjetta. Ohjeeseen perehdytään ja otetaan käyttöön, kun se julkaistaan.

12.3 Omat painopisteet ja projektit

Omana painopisteenä edellisvuodelta jatkuu Teknologia ja tieto -kehittämisteeman mukaisesti tarkastustapahtumien sujuvoittaminen tabletteja, fraaseja, puheentunnistusta, käännösohjelmia ja tekoälyä hyödyntäen. Saman Teknologia ja tieto -kehittämisteeman alle kuuluu myös omat ohjaus- ja neuvontaprojektit, näytteenottoprojektit ja painopisterivit Oivassa. Näistä on kerrottu tarkemmin seuraavissa osioissa.

12.3.1 Ohjaus- ja neuvonta –projektit

Valvonnan perusmaksun myötä valvontakäyntien lisäksi toimijoille pyritään järjestämään lyhyitä maksuttomia ohjaus- ja neuvontakäyntejä kohteissa. Ohjaus- ja neuvontakäynnit toteuttaa pääosin kesäharjoittelija. Lisäksi voidaan järjestää kohdennettu koulutus ammatillista elintarvikekoulutusta antaville koulutusyksiköille. Muiden alojen koulutuksista luovutaan resurssisyistä.

Vuoden 2026 ohjaus- ja neuvontaprojektit

Kouvolan elintarvikevalvonta on tehnyt riskinarvioinnin vuosien 2024 ja 2025 valvontatuloksista. Niiden pohjalta on suunniteltu seuraavat ohjaus- ja neuvontaprojektit:

- Jääpalakoneiden ja kauhojen oikeaoppinen säilytys (n. 30 käyntiä)
- Sushiriisin valmistus ja säilytys (n. 20 käyntiä)

12.3.2 Näytteenottoprojektit

Projektien yhteydessä tutkitaan esimerkiksi kemiallinen, mikrobiologinen tai aistinvarainen laatu ja tarvittaessa voidaan tehdä myös muita tutkimuksia. Projekteista laaditaan projektisuunnitelma, josta ilmenee tehtävät tutkimukset, mittaukset ja menettelyt. Tutkimustulokset lähetetään toimijalle niiden valmistuttua. Lopuksi tehdään yhteenveto/tiedote, joka lähetetään paikallislehtiin ja julkaistaan terveysturvallisuuden nettisivuilla [Ajankohtaista](#)-osiossa sekä [Projektit](#)-osiossa.

Vuoden 2026 näytteenottoprojekti

- Sushiriisin pH. Näytteitä suunnitellaan otettavan n. 20 kpl.
- Toimijan omavalvonnan toimivuuden todentaminen pintapuhtausnäytteenotoilla, mikäli toimija ei ole itse ottanut näytteitä. Näytekuluista vastaa toimija. Tämä on jatkoprojekti vuoden 2024 ja 2025 projekteille. Osa kohteista tarkastetaan kolmen vuoden välein, joten projektin halutaan koskettavan toimijoita mahdollisimman kattavasti. Näytteitä suunnitellaan otettavan n. 20–30 kpl.

12.3.3 Omat painopisterivit Oivassa

Kouvolan elintarvikevalvonta on tehnyt riskinarvioinnin vuosien 2024 ja 2025 valvontatuloksista ja ohjaus- ja neuvontaprojekteista. Niiden pohjalta on päädytty vuonna 2026 jokaisella tarkastuskerralla tarkastamaan seuraavat asiat, joissa on ollut eniten huomauttamista:

- Tilojen yleinen siisteys ja puhtaus (Oiva-rivi 3.1)
- Työvälineiden, laitteiden ja siivousvälineiden puhtaus (Oiva-rivi 3.2)
- Markkinointi ja somevalvonta (Oiva-rivi 13.3)
- Näytteenotto ja omavalvontatutkimukset (Oiva-rivi 17.1)

Näiden lisäksi valitaan muita tarkastettavia Oiva-rivejä. Henkilökunnan terveydentilan seuranta ei tarkasteta kuin riskiperusteisesti (Oiva-rivi 4.3), mutta siitä annetaan ohjausta aloitustarkastuksella.

Erityinen valvonnan painopiste vuodelle 2026 on sosiaalisen median ja verkkokauppojen valvonta. Valvonnan tavoitteena on taata tasapuolinen valvonta kaikille kaupankäynnin kanaville. Sosiaalisen median valvontaan liittyviä käytännön haasteita on käyty vuonna 2025 läpi yhdessä Ruokaviraston kanssa. Valvonnassa tullaan käyttämään tietoturvasyistä erillistä ”tyhjää” puhelinta ja erillistä Facebook-tiliä, joka on mainittu elintarvikevalvonnan nettisivuilla.

12.4 Tarkastusmäärät (sis. toimintamäärät, tarkastustiheys, oma riskiluokitus)

Valvontaviranomaisella tulee olla ajan tasalla olevat tiedot kaikista alueensa elintarvikevalvontakohteista (valvonta-asetus art 10, elintarvikelaki 79 §). Valvontakohdetiedot on tallennettu valtakunnalliseen tiedonkeruujärjestelmään (Vati). Suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvien elintarviketoimintojen määrät ja niihin kohdistuva säännöllinen valvonta on esitetty liitteessä 4. Samassa osoitteessa elintarviketoimintaa harjoittavalla yrityksellä voi olla monta erilaista toimintaa, joita valvotaan. Tämän vuoksi taulukossa on esitetty toimintojen määrät kohdemäärien sijaan.

Toimintojen tarkastustiheydet on määritetty toimintokohtaisesti alla mainittujen Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti. Tarkastustiheyden määrittelyssä huomioidaan harjoitettava toiminta, sen laajuus ja siihen liittyvät riskit ja valvontahistoria.

Elintarvikevalvontakohteiden tarkastukset pohjautuvat:

- [Ruokaviraston laatimaan valtakunnalliseen elintarvikevalvontaohjelmaan vuosille 2025–2028.](#)
- [Ruokaviraston ohjeeseen elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokituksesta ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittämisestä \(1028/04.02.00.01/2022/6\), myöhemmin riskiluokitusohje.](#)
- [Ruokaviraston ohjeeseen Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi \(242/04.02.00.01/2023\).](#)

Tarkastukseen käytettävä keskimääräinen aika on Ruokaviraston määrittelemä ja ohjeellinen. Siihen sisältyy tarkastuksen valmisteluun, itse tarkastukseen, tarkastuskertomuksen laadintaan, valvontatietojärjestelmään kirjaamiseen, laskutukseen, arkistointiin, asiakirjojen täydentämiseen ja muuhun valvontakirjanpitoon tarvittava keskimääräinen aika. Ohjeelliset tarkastusajat eri riskiluokille on esitetty Ruokaviraston riskiluokitusohjeessa. Tarkastettaviin asiakokonaisuuksiin perehtymistä ja matkoja ei Ruokaviraston mukaan lasketa tarkastukseen käytetyksi ajaksi.

Riskiluokitusohjeen mukaista suunnitelmallista tarkastustiheyttä voidaan laskea 50 %, kun valvontakohteen riskiluokitusohjeen mukainen suunnitelmallinen tarkastustiheys on kaksi tarkastusta vuodessa tai enemmän ja kuudella perättäisellä tarkastuksella arvosana on oivallinen (A). Tarkastustiheyttä voidaan myös nostaa, jos valvontakohteen valvontahistoriassa esiintyy paljon epäkohtia tai samat epäkohdat toistuvat. Tällaisia epäkohtia voivat olla esimerkiksi määräysten noudattamisen laiminlyönnit, runsaasti asiakasvalituksia, takaisinventoja tai valvontakohteella on yhteyksiä ruokamyrkytys epidemioihin. Perustelut tarkastustiheyden muutokselle kirjataan Vatiin toimipaikan tietoihin.

Toiminta voi myös olla erittäin vähäriskistä (riskiluokka 0). 0-riskiluokan kohteet rekisteröidään ilmoitusvelvollisuuden perusteella valvontakohdejärjestelmään, jolloin ne ovat osana suunnitelmallista elintarvikevalvontaa. Tällaisiin toimijoihin ei ole tarpeen käyttää valvontaresursseja muutoin kuin suorittaa tarkastus toiminnan aloittamisen yhteydessä. Jos 0-riskiluokan kohteessa ilmenee toistuvasti epäkohtia, voidaan kohde siirtää säännöllisen valvonnan piiriin ja tällöin kohteen tarkastustiheys määritetään riskiluokitusohjeen liitteen 2 mukaisesti. Kun valvontaviranomainen on vakuuttunut siitä, että toiminta on vaatimustenmukaista, kohde voidaan taas jättää säännöllisen valvonnan ulkopuolelle. Esimerkkejä vähäriskisistä toimijoista [Ruokaviraston riskiluokitusohjeen liitteessä 1 \(taulukko 1\)](#). Tarkastusmääriä laadittaessa on huomioitu, onko toiminta ympärivuotista vai ei. Mikäli kohde on toiminnassa vain osan vuotta, sesonkiluontoisesti, esim. kesä- ja tilausravintolat ja jäätelökioskit, tarkastusten määrä suhteutetaan vuotuisen toiminta-aikaan. Tarvittaessa tarkastukset priorisoidaan suuririskisiin kohteisiin, mikäli resurssit eivät riitä kaikkien suunniteltujen kohteiden tarkastamiseen.

12.5 Epäilyksiin perustuvan valvonnan ym. suunnittelemtoman valvonnan kuvaus

Suunnitelmallisten tarkastusten lisäksi suoritetaan myös suunnittelemtonta valvontaa, jota ei voida ennakolta suunnitella. Tällaisia ovat esimerkiksi ruokamyrkytys epidemiaepäilyt, asiakasvalitukset, takaisinvetotilanteiden varmistaminen, Ruokavirastonvalvontapyynnöt sekä pakkokeinojen seurantaan liittyvät tarkastukset.

Mikäli suoritetaan suunnitelman ulkopuolinen tarkastus, siitä laaditaan aina kirjallinen tarkastuskertomus, ja tarkastetut asiat kirjataan, vaikka tarkastuksen aikana ei havaittaisikaan epäkohtia.

Tarkastuksia voidaan tehdä riskiperusteisesti myös valvonta-alueellemme saapuville ulkopaikkakuntalaisille toimijoille (eli liikkuville elintarvikehuoneistoille). Jos tarkastuksella havaitaan huomautettavaa, tarkastuskertomus lähetetään tiedoksi kohdetta valvovaan yksikköön, jotta mahdolliset havaitut puutteet tulisivat heidän tietoonsa.

12.6 Valvontakohteiden rekisteröimis- ja hyväksymismenettelyt

12.6.1 Valvontakohteen rekisteröityminen

Elintarvikealan toimijan on tehtävä ilmoitus elintarviketoiminnasta toiminnan rekisteröintiä varten elintarvikelain 10 §:ssä säädetyn toimivaltaisen valvontaviranomaisen tarjoamaan sähköiseen palveluun tai toimitettava tiedot muulla tavoin toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista (rekisteröity elintarvikehuoneisto). Toiminnan saa aloittaa, jos elintarvikehuoneisto täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös sellaisia toimijoita, joilla ei ole varsinaista huoneistoa elintarvikkeiden käsittelyä varten, mutta jotka toimivat elintarvikeketjun osana (ns. virtuaalihuoneistot). Tällaisia voivat olla esimerkiksi maahantuontiyrietykset. Ilmoituksen käsittelystä annetaan toimijalle todistus. Ilmoitusta ei edellytetä elintarvikelain 10 § momentin 2 toimijoilta.

Alkutuotannon toimijan on tehtävä ilmoitus elintarvikkeiden alkutuotannosta toiminnan rekisteröintiä varten elintarvikelain 8 §:ssä säädetyn toimivaltaisen valvontaviranomaisen tarjoamaan sähköiseen palveluun tai toimitettava tiedot muulla tavoin toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Ilmoitusta ei edellytetä elintarvikelain 8 § mom 2 toimijoilta. Alkutuottajan, joka jalostaa tuotteitaan elintarvikkeiksi, tulee tehdä toiminnasta myös elintarviketoiminnan rekisteröinti.

Kontaktimateriaalialan toimijan on tehtävä ilmoitus toimipaikastaan ja siellä harjoitettavasta kontaktimateriaalitoinnasta toiminnan rekisteröintiä varten elintarvikelain 13 §:ssä säädetyn toimivaltaisen valvontaviranomaisen tarjoamaan sähköiseen palveluun tai toimitettava tiedot muulla tavoin viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista.

Kunnan viranomainen käsittelee sähköiseen ilppa.fi -ilmoituspalveluun saapuneet rekisteröinti-ilmoitukset ja merkitsee toimijat valvontakohderekisteriinsä. Toiminnan keskeyttämisestä ja lopettamisesta on viivytyksettä tehtävä ilmoitus valvontaviranomaiselle. Mikäli elintarvikealan toimija ei huolehdi lakisääteisistä rekisteröintivelvoitteistaan, voidaan tälle määrätä elintarvikelain (67 §) mukainen seuraamusmaksu (300–5000 €).

12.6.2 Valvontakohteen hyväksyminen

Elintarvikealan toimijan, joka käsittelee eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä tai varastointia, on haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä valvontaviranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista (elintarvikelaki 11 §). Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pidempää käsittelyä. Hyväksytyn elintarvikehuoneiston vaatimustenmukaisuuden selvittäminen edellyttää tarkastuskäyntiä. Elintarvikehuoneiston hyväksymisestä tai ehdollisesta hyväksymisestä tehdään päätös (elintarvikelaki

11 §). Toiminnan hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa saa aloittaa, jos elintarvikehuoneisto täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset ja elintarvikehuoneisto on hyväksytty.

12.6.3 Tiedottaminen liikkuvasta elintarvikehuoneistosta

Liikkuvan elintarvikehuoneiston toimijan on rekisteröinnin tai hyväksynnän lisäksi elintarvikelain 12 §:n mukaisesti tiedotettava liikkuvasta elintarvikehuoneistosta sille valvontayksikölle, jonka alueelle se on tulossa harjoittamaan toimintaansa. Tiedottaminen tulee tehdä viimeistään neljä arkipäivää ennen rekisteröidyn liikkuvan elintarvikehuoneiston toiminnan aloittamista kyseisessä valvontayksikössä ja viimeistään kaksi viikkoa ennen hyväksytyn toiminnan aloittamista. Tiedottamista ei tarvitse tehdä, kun toimija liikkuu sen valvontayksikön alueella, jonka elintarvikevalvontaviranomaiselle on alun perin rekisteröinyt liikkuvan elintarvikehuoneiston.

12.7 Näytteenottosuunnitelma

Viranomaisnäytteillä voidaan selvittää toimijan omavalvonnan toimivuutta ja tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Mikäli viranomaisnäytteistä saadaan huono tulos, jatkotoimet mietitään tapauskohtaisesti. Jatkotoimia ovat mm. uusintanäytteenotto ja tarkastuskäynti, kirjallinen kehoitus tai kirjallinen selvitys toimijalta. Viranomaisnäytteenotot ja näytteiden tutkimukset ovat toiminnanharjoittajalle maksullisia.

12.7.1 Ruokamyrkytyspäilyjen johdosta otettavat näytteet

Epäiltäessä elintarvikevälikkeistä epidemiaa, jossa sairastuneita on vähintään viisi, näytteiden tutkiminen on erityisen tarpeellista ja tärkeää. Yksittäisten ruokamyrkytyspäilyjen kohdalla näytteenoton tarpeellisuudesta päätetään tapauskohtaisesti. Päätöksen tekevät selvitystyöryhmän jäsenet ks. epidemioiden selvittäminen.

12.7.2 Kuluttajavalitusten johdosta otettavat näytteet

Kuluttajavalitusnäytteiden kohdalla tutkimukset kohdennetaan kulloisenkin valituksen mukaan.

12.7.3 Omavalvonnan toimivuuden todentaminen

Viranomaisnäytteitä voidaan ottaa sellaisista valvontakohteista, jotka eivät itse ole ottaneet riittävästi omavalvontanäytteitä ja/tai mikäli riskinarvioinnissa todetaan kohteessa olevan tavallista suurempi riski. Lisäksi voidaan tehdä kemiallisia määryksiä Ruokaviraston laatiman ohjeen: ”Kemialliset tutkimukset elintarvikkeiden vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi ([Ruokaviraston ohje: 5911/04.02.00.01/2020/2](#))” mukaisesti. Lisäksi voidaan ottaa pintapuhtausnäytteitä.

12.7.4 Muu suunnitelmallinen näytteenotto

Salmonella erityistakuut -näytteitä ([EY1688/2005](#)) otetaan, mikäli valvonta-alueella on asetuksen piiriin kuuluvia kohteita.

12.7.5 Valtakunnallisiin valvonnan painopisteisiin liittyvä näytteenotto

Vuodelle 2026 ei ole tiedossa näytteenottoa, mikä kohdentuisi Kouvolan valvontakohteisiin.

12.7.6 Ruokaviraston näytteenottopyynnöt

Ruokavirasto määrittelee, mitä näytteitä haetaan kohteista vuoden aikana. Näytteet lähetetään Ruokaviraston määräämään laboratorioon tutkittavaksi. Vuodesta 2026 alkaen voidaan kaikki valvontaohjelmien näytteenottokustannukset laskuttaa Ruokavirastolta.

Yleisimmin on tutkittu raakamaitoa, viljaa, hunajaa, kananmunia ja kasviksia. Näytteenottopyynnöt liittyvät yleisimmin valtakunnallisiin valvontaohjelmiin, jotka pohjautuvat EU-säädöksiin:

- Eläinlääkejäämien valvontaohjelma (EU 2022/1644 ja 2022/1646)
- Elintarvikkeiden torjunta-ainejäämien valvontaohjelma (EY 396/2005 ja EU 2021/601)
- Elintarvikkeiden vierasaineiden valvontaohjelma (EU 2022/931 ja 2022/932)

13 Terveystensuojelu

Terveystensuojelulakia ollaan uudistamassa ja tällä tietoa uusi terveystensuojelulaki astuu voimaan vuoden 2027 alusta. Uudistuksen myötä terveystensuojelulaissa on tarkoituksena säätää kattavammin muun muassa viranomaisvalvonnasta ja hallintomenettelyistä sekä viranomaisten käyttämistä tietojärjestelmistä. Uudistuksessa myös täsmennetään laissa säädettyjä asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksia ja eri viranomaisten välisiä toimivaltuuksia. Lisäksi häiriötilanteita ja varautumista koskevia pykälä tarkastellaan ja tarvittaessa selkeytetään. Uudistuksessa tarkastellaan laajemminkin säädösten toimivuutta ja ajantasaisuutta. Samalla kokonaisuudistuksen tavoitteena on muuttaa lakia siten, että se vastaisi ympäristöterveydenhuollon sektorin muuta lainsäädäntöä.

13.1 Valvonnan tavoitteet, suunnittelu ja toteutus

Terveystensuojeluvalvonnan tavoitteena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Valvontaa tehdään ennakoidusti suunnitelmallisena valvontana sekä terveyshaittaepäilyjen yhteydessä.

13.2 Valtakunnalliset painopisteet

Terveystensuojelun valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteet vuosille 2025–2028 ovat:

- talousvesivalvonnan uudet sisällöt
- osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa
- valmius ja varautuminen terveystensuojelussa

13.2.1 Talousvesivalvonnan uudet sisällöt

Alueellista yhteistyötä on tehty koronavuodesta 2020 lähtien Kaakkois-Suomen vesihuollon yhteistyötapaamisissa säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa. Tapaamisissa on läsnä Kaakkois-Suomen ja Etelä-Karjalan terveystensuojelun ja ympäristöterveydenhuollon vesihuollon parissa työskenteleviä viranhaltijoita. Koollekutsujana näissä tilaisuuksissa on ELY-keskus, josta myös useampia osallistujia ryhmässä. Mukana myös Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Näitä tapaamisia jatketaan.

Vesilaitoksilta edellytetään valvontatutkimusohjelmien päivityksen yhteydessä riskienhallintasuunnitelman laatimista. Terveystensuojeluviranomaisen tulee hyväksyä laadittu suunnitelma, joka tulee jatkossa päivittää kuuden vuoden välein. Myös valvontatutkimusohjelman päivitysväli on kuusi vuotta. Nämä asiakokonaisuudet pyritään päivittämään ja tarkastamaan samassa aikataulussa. Tätä työtä on jo tehty ja sitä jatketaan.

Terveystensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä jaetaan tietoa ja ohjeistusta ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinnasta ja velvoitteesta laatia riskienhallintasuunnitelma.

13.2.2 Osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa

Terveydensuojelu edellyttää ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköltä monenlaista asiantuntemusta ja osaamista. Osaamisen kehittäminen on jatkuva prosessi.

Terveydensuojelutiimissä on yhdellä henkilöllä rakennusterveysasiantuntijan koulutus. Täydentäviä koulutuksia pyritään suorittamaan aina kun niitä on tarjolla. Sisäilmastoseminaariin, sisäilmapajaan, ympäristöterveyspäiviin ja talousvesivalvonnan koulutuksiin osallistutaan vuosittain. Verkostoitumista tehdään muun muassa kauneushoitoloiden ja tatuointipaikkojen yhteistyöverkostossa ja Kaakonkulman asumisterveys- ja sisäilmapäivillä.

Terveydensuojelussa tulee tehdä kohdekohtaista riskinarviointia. Riskinarvioinnissa hyödynnetään aiemmilta tarkastuskäynneiltä kertynyttä valvontatietoa. Riskinarvioinnissa odotetaan uuden lainsäädännön tuomia linjauksia.

13.2.3 Valmius ja varautuminen terveydensuojelussa

Valvira on ohjeistanut valvontayksiköitä varmistamaan toimivat yhteydet kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa häiriö- ja onnettomuustilanteisiin sekä toimintaympäristön muutoksiin varautumiseksi.

Erityisesti vesihuollon häiriötilanteisiin on kiinnitettävä huomiota. Viime aikoina on esiintynyt valtakunnallisesti vesilaitoksiin kohdistunutta sabotaasia. Terveydensuojeluviranomaisen häiriötilannesuunnitelma on sovitettava yhteen kuntien valmiussuunnitelmien kanssa. Toimintamallit on tarpeen kuvata myös hyvinvointialueen kanssa yhteensovitettavassa valmiussuunnittelussa. Yhteistyössä on tarkasteltava muun muassa sosiaalihuollon palveluiden (ns. ympärivuorokautinen hoito ja ikäihmisten palvelut) jatkuvuutta ympäristöterveyden häiriötilanteissa, terveydensuojelun ja pelastusviranomaisen yhteistyötä ja epidemioiden selvittämistä. Ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmaa tullaan päivittämään edellä mainittujen teemojen osalta.

13.3 Omat painopisteet ja projektit

Vuonna 2026 jatketaan terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä tiedon jakamista ja ohjeistuksen antamista ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinnasta ja velvoitteesta laatia riskienhallintasuunnitelma. Tätä varten on laadittu tiedote, joka jätetään valvontakäynnin yhteydessä kohteisiin.

Vuonna 2026 talousvesivalvonnassa tehostetaan vesiosuuskuntien valvontaa. Vesiosuuskuntien valvonnassa on tavoitteena päästä asetettuun riskinarvioinnin mukaiseen tarkastustiheyteen vuosille 2026–2027 laaditun erillisen tarkastussuunnitelman mukaisesti.

Riskiasumisen monialainen ryhmä (RIMO) -pilottihanke laajenee myös pohjoiseen Kymenlaaksoon vuonna 2026. Tämän avulla on tavoitteena kehittää siivottomuuskohteiden valvontaa. RIMO-ryhmään kuuluu pelastuslaitoksen, terveysvalvonnan, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä eläinsuojeluvalvonnan edustus.

Lisääntyneiden rottahavaintojen vuoksi vuonna 2026 painotetaan kuntalaisten tiedottamiseen ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä ja torjunnasta.

Terveydensuojelun internet-sivujen päivittäminen tehdään vuoden 2026 aikana.

13.4 Tarkastusmäärät (sis. kohdemäärät, tarkastustiheys, oma riskiluokitus)

Suunnitelmallisen valvonnan kohdemäärät, riskiluokat ja tarkastusmäärät ovat liitteessä 5. Tarkastustiheys- ja riskiluokkakohdassa olevat luvut ovat Valviran ohjeistuksen mukaisia. Kohdekohtaista riskinarviointia on kuitenkin osittain tehty huomioiden toiminta, sen laajuus ja siihen liittyvät riskit ja valvontahistoria. Kohdekohtaista riskiluokitusta on tarkoitus laajentaa tulevana vuosina.

Suunnitelmallisen tarkastuksen prosessi sisältää tarkastuksen valmistelun, itse tarkastuksen matka-aikoihin, tarkastuksen kirjaamisen Vati-ohjelmaan, tarkastuskertomuksen laadinnan, laskutuksen ja asiakirjojen arkistoinnin. Mikäli tarkastuksella annetaan kehotuksia, tulee asioiden kuntoon saattamista varten tehdä seurantatarkastus. Seurantatarkastus tehdään joko tarkastuksena tai asiakirjatarkastuksena.

13.5 Epäilyksiin perustuvan valvonnan ym. suunnittelemattoman valvonnan kuvaus

Terveysturvallisuuden mukaisessa valvonnassa noin puolet käytettävästä työajasta menee suunnittelemattomaan valvontaan. Valvontaa tehdään erilaisten yhteydenottojen perusteella. Sisäilmatarkastuksia ja -mittauksia tehdään, kun asunnoissa ja muissa oleskelutiloissa on olosuhde tai tekijä, joka voi aiheuttaa terveyshaittaa. Siivottomien asuntojen osalta toimitaan yhdessä sosiaalihuollon ja paloviranomaisen kanssa.

Selvitettävänä on ajoittain erilaisia meluhaittapauksia. Meluhaittaa asuntoon voi aiheuttaa esimerkiksi ravintolan musiikki ja erilaiset tekniset laitteet. Asuntoihin kantautuvaa meluhaittaa selvitetään tarkastuskäynnin ja melumittauksin.

Yhteydenotot koskevat usein myös erilaisia tuhoeläimiä. Tuhoeläimiä voi esiintyä asuntojen sisätiloissa tai piha-alueilla. Jyrsijöihin liittyviä yhteydenottoja on eniten. Tuhoeläimien torjunnasta annetaan ohjausta ja neuvontaa sekä tiedotetaan tarvittaessa asuinalueella.

Lausuntopyyntöjen käsittely on myös suunnittelematonta työtä. Lausuntopyyntöjä tulee ympäristö-, rakennus- ja anniskelulupien käsittelystä sekä kaavaprosesseista. Myös erilaisista ohjeluonnoksista ja lakimuutosesityksistä annetaan lausuntoja.

Suunnittelemattoman valvontatyön tapaukset ovat toisinaan pitkäkestoisia ja näin ollen paljon työaikaa vieviä. Ajoittain tapauksien hoitamiseen sisältyy paljon henkistä kuormaa. Henkistä kuormaa aiheuttaa muun muassa se, ettei olemassa olevalla lainsäädännöllä aina pystytä asioihin puuttumaan riittävästi. Asiakkaat kuitenkin vaativat usein järeitä toimia. Toisaalta vaikeassa elämäntilanteessa olevat asiakkaat eivät noudata annettuja korjauskehotuksia ja asiat eivät siksi etene. Kentällä nähdään usein myös erittäin ikäviä asioita, jotka voivat jäädä mieltä vaivaamaan.

13.6 Valvontakohteiden ilmoitus- ja hyväksymismenettelyt

13.6.1 Ilmoitusmenettely

Terveysturvallisuuden liitteenä olevassa taulukossa on määritetty toimipaikat tai toiminnot, joista toiminnanharjoittajan tulee tehdä ilmoitus ennen toimipaikan käyttöönottoa tai toiminnon aloittamista. Samassa taulukossa on myös määritelty mitä toimipaikkoja tai toimintoja valvonnan perusmaksu koskee. Ilmoituksen käsittelystä annetaan toimijalle todistus. Päätösmenettelyyn

ilmoitus viedään vain, mikäli toimintaan on tarpeen antaa kieltoja ja määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveyshaitan poistamiseksi tai sen ehkäisemiseksi.

13.6.2 Hyväksymismenettely

Terveysuojelulain 18 §:n mukaan talousvettä toimittavan laitoksen, joilla on omaa veden tuotantoa tai käsittelyä, on haettava toimintansa hyväksymistä ennen toiminnan aloittamista. Hyväksymistä on haettava myös, jos vedenottoa tai vedenkäsittelyä laajennetaan tai muutetaan olennaisesti tai jos veden laadussa tai jakelussa tapahtuu talousveden laadun kannalta olennaisia muutoksia. Hakemuksista tehdään aina päätös. Näiden lisäksi terveydensuojeluviranomaisen tulee hyväksyä talousvettä toimittaville laitoksille laaditut terveydensuojelulain 20 §:n mukaiset riskinarvioinnit.

13.7 Näytteenottosuunnitelma

Näytteitä otetaan talousvedestä ja uimavedestä sisältäen sekä allasveden että uimarantaveden. Vuodelle 2026 suunnitellut vesinäytemäärät on kirjattu samaan taulukkoon, kun tarkastusmäärät (liite 5). Näytteistä osan ottavat ulkopuoliset asiantuntijat (Kymen ympäristölaboratorio Oy, Kymijoen Vesi ja Ympäristö ry) ja toimijat itse (vesilaitoksen henkilökunta, vesiosuuskunnan osakas, uima-altaiden ylläpitäjät). Muiden tahojen ottamat näytteet kuluttavat myös terveydensuojelun valvontaresursseja näytetulosten tarkastamisen, analysoinnin ja valvontajärjestelmään kirjaamisen osalta.

Näytteenottoprosessi sisältää näytevälineistön valmistelun, itse näytteenoton, näytteen toimittamisen laboratorioon, näytteenoton kirjaamisen Vati-ohjelmaan, näytetulosten analysoinnin ja siirron Vati-ohjelmaan, laskutuksen ja asiakirjojen arkistoinnin. Mikäli näytetulos ei täytä asetettuja laatuvaatimuksia, kehoitetaan asianomaista tekemään korjauksia ja otetaan tarvittaessa uusintanäyte.

13.7.1 Uimavesi

Allasvesinäytteiden määrä määräytyy altaan kävijämäärän mukaan. Jokaiselle yleiselle altaalle on määritetty vuosittainen näytemäärä. Uimarantojen näytteenottomääriin vaikuttaa uimarannan kävijämäärät. Näytteenottoa tehdään pääsääntöisesti uimaranta-asetusten vähimmäisnäytemäärien mukaisesti. Näytteenotosta laaditaan viikkotasoinen vuosisuunnitelma. Vuonna 2026 on suunniteltu otettavan yhteensä 155 uimavesinäytettä, joista allasvesinäytteitä on 84 ja uimarantavesinäytteitä 71.

Allasveden ja talviuintipaikkojen näytteenottotiheyksissä on osittain hyödynnetty lainsäädännön mahdollistamaa näytemäärän vähentämistä enintään puoleen siltä osin kuin kohteen uimaveden laatu sen mahdollistaa. Mikäli uimaveden laadussa tapahtuu heikkenemistä, näytemäärää vastaavasti lisätään.

13.7.2 Talousvesi

Viranomaisvalvontaan kuuluvien talousvesinäytteiden määrä perustuu vettä toimittavien laitosten jakelualueilleen toimittamaan vesimäärään vuorokaudessa. Vesilaitoksille on laadittu näytteenottosuunnitelmat, joista käy ilmi jakelualuekohtaiset näytemäärät sekä näytteistä tehtävät määritykset. Vuonna 2026 on suunniteltu otettavan yhteensä 107 viranomaisvalvontaan kuuluvaa talousvesinäytettä. Näytemäärä kasvaa, mikäli näytetuloksissa todetaan talousvesiasetuksen mukaisten laatuvaatimusten tai -tavoitteiden ylityksiä, joiden seurauksena otetaan uusinta- tai lisänäytteitä. Viranomaisvalvontaan kuuluvien näytteiden lisäksi vesilaitokset ottavat omavalvontanäytteitä.

Isompien vesilaitosten, joiden toimittama vesimäärä on yli 10 m³ vuorokaudessa tai yli 50 henkilön tarpeisiin, viranomaisvalvontaan kuuluvat vesinäytetulokset siirtyvät valtakunnalliseen vesi.fi-järjestelmään (www.vesi.fi), josta tulokset ovat jakelualuekohtaisesti kuluttajien nähtävillä.

14 Tupakkalain valvonta

Tupakkalain valvonnan toimintaympäristö on kokenut useita muutoksia viimeisen vuosikymmenen aikana. Tupakkalain tavoite tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppumisesta on näkynyt tarpeena tiukentaa tupakkalainsäädäntöä. Markkinoille on myös tullut uusia tuotteita perinteisten savukkeiden lisäksi, jonka vuoksi tupakkalain soveltamisalaa on ollut tarve laajentaa. Nämä muutokset ovat jo lisänneet ja lisäävät vielä tulevaisuudessa valvonnan tarvetta tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden sekä niiden myynnin osalta.

14.1 Valvonnan tavoitteet, suunnittelu ja toteutus

Tupakkalain valvonnan tavoitteena on varmistaa ja edesauttaa tupakkalainsäädännön toteutumista. Valvonnan suunnittelussa määritellään valvonnan painopisteet ja tarkastusmäärät. Valvontaa toteutetaan pääasiassa suunnitelman mukaisina tarkastuksina, mutta tarvittaessa tehdään suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia esim. yhteydenottojen tai epäilyjen perusteella. Valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista ei pääsääntöisesti ilmoiteta valvontakohteelle etukäteen. Tupakkalain valvonnan alaisia kohteita myös tarvittaessa ohjataan ja neuvotaan.

14.2 Valtakunnalliset painopisteet

Tupakkalain valvonnan painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan mahdollisista lainsäädäntömuutoksista aiheutuvat uudet tarpeet. Valvontasuunnitelmassa huomioidaan valtakunnallisessa tupakkalain valvontaohjelmassa vuosille 2025–2028 esitetyt valvonnan valtakunnalliset painopisteet ja esitetään kuinka niiden valvontaa tullaan tekemään.

14.2.1 Savuttomien nikotiinituotteiden tuotevalvonta

Tupakkalain muutos koskien savuttomia nikotiinituotteita tuli voimaan 1.8.2025. Muutoksen myötä savuttomien nikotiinituotteiden (nikotiinipussien) myynnistä tuli luvanvaraista, tuotteiden nikotiinipitoisuuksille määritettiin rajat, annosyksiköille kokorajat ja vain tietyt maut (minttu ja mentoli) sallittiin. Nikotiinipusseja koskevat jatkossa pääosin samankaltaiset säädökset kuin tupakkatuotteita. Myös nikotiinipussien pakkauksiin vaaditaan terveystietoisuuskäsitteet ja pakkausten ulkoasu tulee olla yhdenmukainen. Myynnin luvanvaraisuus astui voimaan 1.8.2025. Nikotiinipitoisuus- ja annosyksiköiden kokorajat, makujen rajaaminen minttuun ja mentoliin sekä vähittäismyyntipakkausten pakolliset merkinnät astuvat voimaan 1.2.2026. Vähittäismyyntipakkausten ja tuotteiden on oltava yhdenmukaisia eikä tiettyjä kiellettyjä merkintöjä saa esittää 1.8.2026 alkaen.

Painopisteen valvonnan toteutus savuttomien nikotiinituotteiden tuotevalvonnan osalta

Nikotiinipussien myyntiä valvotaan tupakan vähittäismyyntipaikkoihin tehtävien valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten yhteydessä. Tarkastuksilla kiinnitetään huomiota muun muassa ikärajavalvontaan ja pakkausten pakollisiin merkintöihin.

14.2.2 Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksissa pakollisina olevien turvaominaisuusmerkinnän ja jäljitettävyyssjärjestelmän mukaisen yksilöllisen tunnisteen avulla pystytään varmistumaan tupakkatuotteen aitoudesta sekä jäljittämään tuote valmistuksesta aina vähittäismyyntiin asti. Merkintöjen tarkoituksena on ehkäistä tupakkatuotteiden laitonta kauppaa.

Painopisteen toteutus laittoman kaupan ehkäisyn osalta

Tupakkalain mukaisilla tarkastuksilla kiinnitetään huomiota, että kaikkien tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksissa on tupakkalain edellyttämä turvaomaisuusmerkintä sekä jäljitettävyyden mahdollistava yksilöllinen tunnistus. Tarkastuksilla tarkastetaan pistokoeluonteisesti muutamien tuotteiden osalta, että jäljitettävyyttä koskevat tiedot ovat oikeellisia niin tupakkatuotteen kuin toimijan tietojen osalta. Lisäksi tarkastetaan, että toimitusketjussa mukana olevat toimijat ovat huolehtineet jäljitettävyyssjärjestelmää koskevista kirjaamisvelvoitteistaan.

Jäljitettävyyden tarkastamista varten terveystarkastajilla on mobiilisovelluksen kautta pääsy jäljitettävyyssjärjestelmän toissijaiseen tietovarastoon. Tietovarastoon on pääsy myös nettiselaimen kautta, mutta käytännön syistä valvonnassa pyritään käyttämään mobiilisovellusta.

Jäljitettävyyssjärjestelmän käyttöönotossa on ollut ongelmia, jotka estävät kirjausten näkymisen jäljitettävyyssjärjestelmässä. Valvira on ohjeistanut valvontayksiköitä, etteivät ongelmasta johtuvat puutteelliset merkinnät aiheuta toistaiseksi toimenpiteitä valvontayksiköissä. Tämän vuoksi valvonnassa jäljitettävyyden tarkastaminen tehdään aluksi ensisijaisesti vähittäismyyntipakkausten merkintöjen perusteella ja myöhemmin, kun Valvira ilmoittaa jäljitettävyyssjärjestelmän kirjausongelman korjaantuneen, aloitetaan jäljitettävyyden tarkastaminen jäljitettävyyden toissijaisesta tietovarastosta mobiilisovelluksen kautta.

Tupakkatuotteiden paikallisen laittoman kaupan ehkäiseminen edellyttää toimivaa viranomaisyhteistyötä. Valvonnassa arvioidaan, onko nykyinen viranomaisyhteistyö ja yhteistyön toimivuus riittävää ja toimintatapoja tullaan tarpeen mukaan kehittämään. Toimivan yhteistyön varmistaminen on myös varautumista mahdollisten häiriötilanteiden varalle.

Painopisteen toteutus jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntämisen osalta

Valvonnassa hyödynnetään mahdollisuuksin mukaan jäljitettävyyssjärjestelmästä saatavaa tietoa esimerkiksi osana valvontakohdekohtaista riskinarviota.

14.2.3 Etämyynti

Tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden, nikotiininesteiden, savuttomien nikotiinituotteiden ja poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden valtion rajat ylittävä etämyynti on kielletty. Myöskään Suomeen sijoittautunut elinkeinonharjoittaja ei saa myydä tai muutoin luovuttaa mainittuja tuotteita kuluttajalle ns. etäviestintä käyttäen. Etämyynnin kieltä laajentui tupakkalain muutoksen myötä koskemaan myös savuttomia nikotiinituotteita.

Painopisteen toteutus etämyyntikiellon valvomisen osalta

Käytännössä etämyyntikielto merkitsee puuttumista etämyyntikiellon piirissä olevien tuotteiden myyntiin internetin välityksellä, koska etämyynnissä myyjä ei pysty valvomaan jatkuvasti ostotilannetta. Etämyyntikiellon vuoksi toimijat, jotka ovat myyneet esimerkiksi nikotiinipusseja internetissä, joutuvat muuttamaan toimintaansa tai lopettamaan sen.

Etämyynnin valvonta edellyttää tarkastuskäytäntöjen kehittämistä. Fyysisten tarkastuskäytäntöjen rinnalle otetaan entistä enemmän käyttöön mm. mahdollisten verkkokauppojen kartoittamista sekä ohjausta ja neuvontaa. Tarvittaessa käytetään kunnalla olevaa mahdollisuutta kieltää etämyyntikiellon vastainen toiminta ja tehostaa kieltä uhkasakolla. Valvonnassa huomioidaan myös, että etämyyntikiellon rikkominen on peruste vähittäismyyntiluvan peruuttamiselle.

14.2.4 Markkinointi

Tupakkalaissa säädettyjä tuotteita koskee ehdoton markkinointikielto. Kaikki tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden myynninedistämistoiminta on kielletty. Markkinointikiellon valvontaan tuo

haastetta markkinoinnin monet kanavat ja erilaiset toteutustavat. Markkinointia tehdään enenemässä määrin sähköisessä toimintaympäristössä ja esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Tupakkalain alaisten tuotteiden erikoisliikkeiden määrän arvioitiin lisääntyvän, kun etämyyntikielto laajeni savuttomiin nikotiinituotteisiin lakimuutoksen myötä, mutta tämän suuntaista kehitystä ei ole ollut Kouvolassa.

Vähittäismyyntipakkausten ja tuotteiden ulkoasun yhdenmukaistaminen laajentui koskemaan myös savuttomia nikotiinituotteita. Valvonnassa tullaan tarkastamaan, että myynnissä ei ole lainsäädännön vastaisia savuttomia nikotiinituotteita yhdenmukaistamiselle annetun siirtymäajan 1.2.2026 jälkeen.

Painopisteen toteutus markkinoinnin valvonta osalta

Vähittäismyyntipaikkoihin tehtävillä tarkastuksilla kiinnitetään jo rutiininomaisesti huomiota markkinointikiellon noudattamiseen. Valvonnan painopisteen myötä valvontaa suunnataan myös myyntipaikkojen mahdollisille verkkosivustoille ja sosiaalisen median tileille. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa.

14.2.5 Ehkäisevä päihdetyö

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015, jäljempänä EPT-laki) ohjaa päihdehaittojen vähentämiseksi tehtävää työtä, joka kattaa mm. tupakkatuotteiden käytön vähentämisen. Tupakkalain muutoksen myötä kunnan tehtäviä on tarkoitus muuttaa niin, että kunnan on huolehdittava alueensa paikallisesta toiminnasta yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa myös muiden nikotiinipitoisten tuotteiden kuin tupakkatuotteiden käytön lopettamiseksi. EPT-lain mukaan kunta huolehtii ehkäisevän päihdetyön organisoinnista alueellaan ja nimeää ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaavan toimielimen. Tupakkalain näkökulmasta yhteistyön tavoitteena on edesauttaa tupakkalain tavoitteen toteutumista eli tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön loppumista vuoteen 2030 mennessä.

Painopisteen toteutus ehkäisevän päihdetyön osalta

Terveysvalvonta jatkaa yhteistyötä ehkäisevän päihdetyön yhteyshenkilön kanssa. Terveysvalvonta tuo ehkäisevälle päihdetyölle tarpeen mukaan asiantuntemuksensa tupakkalain mukaisesta valvonnasta sekä ajankohtaista tietoa tupakkavalvonnassa esille tulleista asioista ja kehityssuuntauksista. Vastaavasti terveysvalvonta voi saada ajankohtaista ja luotettavaa tietoa mm. tupakkatuotteiden käytöstä, jonka pohjalta valvonnan voimavaroja voidaan suunnata tehokkaasti. Näin terveysvalvonnan ja ehkäisevän päihdetyön yhteistyö tukee sekä tupakkalain että EPT-lain tavoitteiden toteutumista. Kymenlaakson alueella toimii Pakka-työryhmä (paikallinen alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisy -toimintamalli), jossa on myös terveysvalvonnan edustus.

Tupakkalain muutoksessa annettiin lisää keinoja lasten suojaamiseen tupakkalain alaisten tuotteiden käytöstä aiheutuvilta haitoilta, kuten hallussapitokiellon laajentuminen tupakan vastikkeisiin sekä savuttomien tupakkatuotteiden käytön kieltä päiväkodeissa, oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä. Yhteistyössä ehkäisevän päihdetyön kanssa huomioidaan erityisesti lapset, kun edellä mainittuja muutoksia aletaan soveltamaan käytäntöön.

14.3 Omat painopisteet

Valtakunnalliset painopisteet ovat kattavia ja monipuolisia. Terveysvalvonta ei ole havainnut valvonnassa sellaisia erityistarpeita, jotka olisivat tarpeen nostaa valvontasuunnitelmaan painopisteiksi. Tämän vuoksi tupakkavalvonnassa ei ole terveysvalvonnan omia painopisteitä.

Kohteet, joissa tiedetään tai arvioidaan olleen savuttomia nikotiinituotteita myynnissä ennen tupakkalain muutosta, mutta muutosilmoitusta niiden myyntiin ottamisesta ei ole tehty, pyritään

tarkastamaan mahdollisen savuttomien nikotiinituotteiden myynnin osalta alkuvuodesta 2026. Näin ilmoitusvelvollisuutta rikkovat kohteet saadaan valvonnan ja myyntipisteet vuosimaksun piiriin.

Riskinarvioinnissa ja tarkastusten kohdistamisessa huomioidaan valvontakohteet, joissa on aloittanut lähiaikoina uusi toimija. Tarkastukset tällaisiin kohteisiin pyritään tekemään pian aloittamisen jälkeen, jotta mahdolliset epäkohdat saadaan selville ja toimintatapa korjattua.

14.4 Tarkastusmäärät (sis. kohdemäärät, tarkastustiheys, oma riskiluokitus)

14.4.1 Kohdemäärät ja tarkastustiheydet

Suunnitelmallisen valvonnan kohdemäärät, tarkastustiheydet ja tarkastusmäärät vuodelle 2026 ovat liitteessä 6. Tupakan vähittäismyyntipaikkojen tarkastustiheys on Valviran ohjeistuksen mukainen. Tarkastustiheyksien määrittelyn perusteena on vähittäismyyntipaikoille tehty kohdekohtainen riskinarviointi, jossa on huomioitu toiminta, toiminnan laajuus, siihen liittyvät riskit ja valvontahistoria.

Tarkastukset eivät tyypillisesti jakaudu tasaisesti eri vuosille, jonka vuoksi tarkastusmääriä pyritään tasaamaan eri vuosien kesken. Vuonna 2026 tarkastettavia vähittäismyyntipaikkoja on 42 kpl. Tarkastusmäärää vuodelle 2026 nostaa myyntipaikkojen lukumäärään suhteutettuun laskennalliseen tarkastusmäärään (24 kpl/vuosi) nähden niiden kohteiden riskiperusteinen tarkastaminen, jotka eivät ole tehneet muutosilmoitusta savuttomien nikotiinipussien myyntiin ottamisesta. Tarkastusmäärää nostavat myös vuodelta 2025 tarkastamatta jääneet myyntipaikat, jotka siirtyvät tarkastettaviksi vuonna 2026.

14.4.2 Riskinarviointi

Tupakan vähittäismyyntipaikoille on tehty kohdekohtainen riskinarviointi. Koska valtakunnallista linjausta tarkastustiheyden nostamiselle ei ole, terveysvalvonta arvioi nostotarpeen C- ja D-arvosanojen lukumäärien perusteella. Terveysvalvonnan oman linjauksen mukaan valvontakohteen tarkastustiheyttä katsotaan olevan tarpeen nostaa, mikäli tarkastuksesta on saanut arvosanan D- tai C- arvosanoja tulee toistuvasti.

Taulukosta 5 on nähtävissä vuosien 2022–2025 tarkastusriveittäin annetut arvosanajakaumat. A-arvosanan osuus on ollut 93–97 %, B-arvosanan 2–7 % ja C-arvosanan 1 %. D-arvosanaa ei ole annettu kertaakaan. C-arvosanaa ei myöskään ole annettu yhdellekään valvontakohteelle toistuvasti. Yleisimmät C-arvosanaan johtaneet puutteet ovat olleet omavalvontasuunnitelman vaatimustenmukaisuudessa, laittoman kaupan ehkäisemisessä, myyntikieltoilmoituksessa ja sen esilläpidossa sekä tuotteiden sijoittelussa myyntipisteessä.

Tässä vaiheessa ei ole perusteita nostaa tarkastustiheyttä yhdenkään valvontakohteen osalta. B-arvosanojen määrän on noususuuntainen ja kehityssuuntaa pidetään silmällä.

Taulukko 5 Tupakan vähittäismyyntipaikkojen tarkastusten arvosanojen jakautuminen

VUOSI	Tarkastetut toimipaikat / Tehdyt tarkastukset	Arvosanojen lukumäärät tarkastusriveittäin				Arvosanojen prosentuaalinen jakautuminen			
		A lkm	B lkm	C lkm	D lkm	A %	B %	C %	D %
2022	31 / 35	693	15	4	0	97 %	2 %	1 %	-
2023	38 / 39	793	26	5	0	96 %	3 %	1 %	-
2024	24 / 28	513	22	7	0	95 %	4 %	1 %	-
2025	10 /11	200	14	1	0	93 %	7 %	1 %	-

14.5 Epäilyksiin perustuvan valvonnan ym. suunnittelemattoman valvonnan kuvaus

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava muu kunnan tehtävänä oleva tupakkalain tarkoittama valvonta ja siihen varattavat henkilöresurssit ja työaika. Tällaista valvontasuunnitelman ulkopuolista toimintaa ovat esimerkiksi erilaiset yllättävät valvontatapaukset, joita ei ole mahdollista sisällyttää etukäteen valvontasuunnitelmaan. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi valitukset, jotka koskevat tupakan myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, tupakan mainontaa, tupakkatuotteiden tai niiden tavaramerkkien esilläpitoa tai tupakointikieltojen rikkomista. Lisäksi on huomioitava, että tupakkalain vähittäismyyntilupahakemusten käsittely, tupakkatuotteiden jäljitettävyysskoodien lisäys vähittäismyyntilupajärjestelmään, asuntoyhteisöjen tupakointikieltöhaakemusten käsittely, toimiminen tupakkalain asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana sekä toiminnan kehittäminen vaativat resursseja.

Vuosittainen valvontamaksu kattaa valvontasuunnitelmaan sisältyvän valvonnan ja siihen liittyvät valvontatoimenpiteet. Muu tupakkalain mukainen valvonta on siten maksutonta.

14.6 Valvontakohteiden rekisteröimis- ja hyväksymismenettelyt

Tupakkalain (5449/2016) mukaan tupakkatuotteita, nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita saa myydä tai muutoin luovuttaa vähittäismyyntissä vain myyntipaikan kunnan myöntämän luvan perusteella. Lupa on myyntipaikka- ja luvanhaltijakohtainen. Vähittäismyyntilupa myönnetään, jos myöntämisen edellytykset täyttyvät eikä luvan myöntämisen esteitä ole. Vähittäismyyntiluvanhaltijalla pitää olla vähittäismyyntiluvan lisäksi jäljitettävyyssjärjestelmän edellyttämät tunnistekoodit, jotta tukkumyyjä voi myydä tupakkatuotteita luvanhaltijalle. Myös tukkumyyjillä on oltava tupakkatuotteiden jäljitettävyyssjärjestelmän edellyttämät tunnukset.

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tukkumyynti edellyttää kirjallisen ilmoituksen tekemistä myyntipaikan sijaintikunnalle. Vähittäis- ja tukkumyyjien on ilmoitettava toiminnassa tapahtuvista muutoksista, kuten myyntipisteiden lukumäärästä tai toiminnan lopettamisesta, tupakkalakia valvovalle viranomaiselle.

15 Lääkelain valvonta (nikotiinivalmisteet)

Terveysvalvonnan tekemä lääkelain mukainen valvonta perustuu Lääkelain muutoksen (22/2006) 54 a, 54 b, 54 c ja 54 d §:n.

15.1 Valvonnan tavoitteet, suunnittelu ja toteutus

Myyntipisteiden tarkastuksilla tarkastetaan nikotiinivalmisteiden varastointi- ja myyntipaikkoja sekä valvotaan nikotiinivalmisteiden myyntiä. Tarkastuksia tehdään kunnan omasta aloitteestaan ja tehtyjen ilmoitusten perusteella. Mikäli tarkastuksilla tai muutoin havaitaan lainsäädännön vastaista toimintaa, voidaan toiminta kieltää tai antaa määräaika toimintatavan korjaamiseksi. Tarvittaessa nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupa voidaan peruuttaa määräajaksi tai kokonaan.

15.2 Tarkastusmäärät (sis. kohdemäärät, tarkastustiheys, oma riskiluokitus)

Nikotiinivalmisteiden myyntiin on myönnetty 56 myyntilupaa. Myyntipisteisiin tehdään tarkastuksia neljän vuoden välein. Tarkastukset eivät tyypillisesti jakaudu tasaisesti eri vuosille, jonka vuoksi tarkastusmääriä pyritään tasaamaan eri vuosien kesken. Vuonna 2025 tarkastettavia vähittäismyyntipaikkoja on 25 kpl (liite 6), mikä on myös myyntipisteiden lukumäärään suhteutettu laskennallinen määrä. Tarkastusmäärää vuodelle 2026 nostaa myyntipaikkojen lukumäärään suhteutettuun laskennalliseen tarkastusmäärään (14 kpl/vuosi) nähden edellisenä vuonna tarkastamatta jääneet myyntipaikat, jotka siirtyvät tarkastettaviksi vuonna 2026.

15.3 Valvontakohteiden rekisteröimis- ja hyväksymismenettelyt

Nikotiinivalmisteita saa myydä vähittäiskaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän luvan perusteella. Kunta myöntää kirjallisesta hakemuksesta luvan nikotiinivalmisteiden myyntiin, jos hakijalla on edellytykset säilyttää ja myydä nikotiinivalmisteita tämän lainsäädännön mukaisesti. Nikotiinivalmisteen vähittäismyyntiin luvan saaneen on ilmoitettava lupahakemuksessa ilmoitettujen tietojen muutoksesta ja myynnin lopettamisesta kunnalle. Kunnan on ilmoitettava luvan myöntämisestä ja myynnin lopettamisesta Lääkelaitokselle.

16 Eläinlääkintähuolto

Uusi eläinlääkintähuoltolaki (285/2023) astuu voimaan vuoden 2026 alusta. Eläinlääkintähuoltolain 6 §:n mukaan järjestäjän eli kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Kunnan on suunnitelmassaan osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain edellyttämällä tavalla. Kouvolan eläinlääkintähuollon eläinlääkäripäivystyksineen järjestää Kouvolan kaupungin ympäristöterveydenhuolto itsenäisesti. Eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus on esitetty liitteessä 7.

Ruokavirasto laatii monivuotisen valtakunnallisen eläinlääkintähuollon ohjelman (EHO), joka koskee pääosin kuntien toimintaa ja ohjaa kuntia niiden omien suunnitelmien laadinnassa. Valtakunnallinen EHO-ohjelma on laadittu vuosille 2026–2028. EHO on osa valvonta-asetuksen mukaista elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa (VASU) ja ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa (Ymppi-ohjelma).

16.1 Valtakunnalliset painopisteet

Elintarvikeketjun monivuotisessa kansallisessa valvontasuunnitelmassa 2025–2028 eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnalle ei ole asetettu uusia valtakunnallisia painopisteitä vuodelle 2026, vaan pyritään varmistamaan perustehtävien häiriötön hoito. Vuonna 2026 kuntien tehtävänä on varmistaa, että uuden eläinlääkintähuoltolain vaatimukset toteutuvat eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä.

16.2 Eläinten terveyden valvonta

16.2.1 Eläintautivalmius

Poikkeustilanteessa valmiuseläinlääkärit sekä tarvittava määrä muita praktikkoeläinlääkäreitä siirtyy hoitamaan Ruokavirastonmäääämiä eläintautitehtäviä. Poikkeustilanteissakin tulee turvata välttämättömien eläinlääkintähuollon tehtävien hoito. Tämä tapahtuu nimeämällä vähintään kaksi eläinlääkärä hoitamaan peruseläinlääkintähuoltoa.

Valmiuseläinlääkärit osallistuvat valmiuseläinlääkäreille järjestettäviin koulutuksiin ja kaikki kaupungineläinlääkärit muihin järjestettäviin eläintautivalmiutta ylläpitäviin koulutuksiin mahdollisuuksien mukaan.

16.2.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset

Eläintautiepäilytapauksissa kaupungineläinlääkäri ilmoittaa asiasta Ruokavirastoon, myös päivystysaikaan. Ruokavirasto antaa tarvittavat jatko-ohjeet.

16.2.3 Eläintautien ilmoittaminen

Kaupungineläinlääkärit ilmoittavat Ruokaviraston ohjeen mukaan kuukausittain Ruokavirastoon epäilyistä tai todetuista eläintaudeista. Helposti leviävästä, vaarallisesta tai uudesta vakavasta A-luokan eläintaudista ilmoitetaan Ruokavirastoon välittömästi, myös päivystysaikana. Valvottavista ja asetuksen 325/2021 5 § luetelluista eläintaudeista ilmoitetaan seuraavana arkipäivänä. Jos kaupungineläinlääkäri epäilee zoonoosia, hän ilmoittaa asiasta tarvittaessa myös ympäristöterveyspäällikölle. Ympäristöterveyspäällikkö välittää tiedon edelleen epidemiaselvitystyöryhmälle.

16.2.4 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus

Pakollinen salmonellavalvonta koskee siipikarjatilajoja, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautatiloja. Siipikarjatilajoja, joita pakollinen salmonellavalvonta koskee, on valvonta-alueella kaksi. Yksi tila on suurempi yksikkö, toinen tila on pieni ja myy kananmunia suoraan tilalta. Isossa siipikarjayksikössä virallinen näytteenotto ja tarkastus tehdään salmonellavalvontasuunnitelman mukaan kerran vuodessa ja muissa joka kolmas vuosi. Tiloja valvoo eläinlääkäreiden työnjaon mukaan se eläinlääkäri, jolle on vastuutettu siipikarjan salmonellavalvonta.

Valvonta-alueella ei ole tiedossa uudistuseläimiä tuottavia sikaloita eikä sellaisia maatiloja, jotka myyvät raakamaitoa > 2500 kg vuodessa.

Vapaaehtoiseen terveystarkastukseen (lampaiden ja vuohien maedi-visna) kuuluvia tiloja on neljä. Tarkastukset tiloille tekevät ja ko. tilojen valvonnasta vastaavat kyseisiä tiloja hoitavat eläinlääkärit.

16.2.5 Vesiviljelylaitosten terveystarkkailu

Kouvolan alueella ei ole varsinaisia vesiviljelylaitoksia. Alueella on kaksi luonnonravintolammikkoa. Vapaaehtoiseen BKD-valvontaohjelmaan kuuluvia lammikoita ei ole.

16.2.6 Muu eläintautivalvonta

Ruokaviraston mahdollisesti pyytämiä seurantanäytteitä ottavat tarvittaessa kaikki kaupungineläinlääkärit.

16.3 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti

Kunnaneläinlääkäri valvoo virka-alueellaan eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevien säännösten noudattamista Ruokaviraston ja ELY-keskuksen ohella. Kaupungineläinlääkärit tarkastavat myös eläinten merkintää muiden tilakäyntien yhteydessä ja kehottavat eläintenpitäjää tarvittaessa tekemään tarpeelliset ilmoitukset. Valvontaeläinlääkäri neuvoo myös eläinsuojelukäynneillään asianosaisia eläinten merkinnöistä ja tarvittaessa antaa kehoituksia puutteiden korjaamiseksi.

Koirien tunnistusmerkintä- ja rekisteröintipakko tuli voimaan vuoden 2023 alusta. Kaikki koirat on ilmoitettava Ruokaviraston hallinnoimaan koirarekisteriin. Koirien rekisteröintiä valvovat Ruokaviraston ja kuntien virkaeläinlääkärit. Valvontaeläinlääkärit valvovat koirien rekisteröintiä eläinsuojelutarkastusten yhteydessä. Jos rekisteröinnissä ilmenee puutteita, asiassa annetaan kirjallinen kehoitus puutteen korjaamiseksi.

Yhteisvastaanotolla koirien rekisteröintiä Ruokaviraston koirarekisteriin ei tällä hetkellä valvota rutiininomaisesti eläinlääkärikäyntien yhteydessä.

16.4 Eläinten lääkitsemisen valvonta

Lääkitsemislain mukaisia valvontaviranomaisia ovat Ruokavirasto sekä kunnaneläinlääkärit Ruokaviraston määräyksen mukaisesti eläinten pitopaikoissa. Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa mm. lääkkeiden luovutuksen varalle terveydenhuoltotiloille.

Kaupungineläinlääkärit ovat tehneet aluehallintoviraston määräyksen perusteella hevostallien eläinsuojelutarkastusten yhteydessä lääkkeiden käytön tarkastuksen. Jatkossa virastouudistuksen jälkeen määräyksen antanee Ruokavirasto.

16.5 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

Tässä yhteydessä käsitellään vain elävien eläinten sekä eläimistä saatavien tuotteiden (pois lukien elintarvikkeet) sisämarkkinakauppaa, vientiä ja tuontia.

16.5.1 Sisämarkkinakauppa

Sisämarkkinakauppaan liittyviä tarkastuksia tehdään tarvittaessa Ruokaviraston määräyksestä. Toimenpiteisiin tulee ryhtyä myös aina, mikäli epäillään alueella olevan laittomasti tuotuja eläimiä. Näitä tarkastuksia hoitavat työnjaon mukaan kaikki praktikkoeläinlääkärit. Tiettyjä tuotteita tai eläimiä valtiosta toiseen siirtävien toimijoiden on haettava Ruokavirastosta suostumusta tai lupaa. Ruokavirasto ilmoittaa tapauskohtaisesti suostumuksista ja luvista kaupungineläinlääkäreille.

Mikäli kaupungineläinlääkäri epäilee tai toteaa jonkin laittomasti tuodun eläimen, ottaa hän yhteyttä Ruokavirastoon. Jatkotoimenpiteet suunnitellaan yhdessä valtioneläinlääkäriin kanssa.

Sisämarkkinaviennissä viejä pyytää kunnaneläinlääkäriä suorittamaan tarkastuksen. Todistus tehdään TRACES-järjestelmään.

16.5.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriä tarkastamaan vietävän erän selvitettyään ensin vientimaan vaatimukset. Muiden eläinten kuin lemmikkien todistukset tulee tehdä Ruokaviraston laatimilla eläinterveystodistuksilla.

16.5.3 Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

EU:n ulkopuolelta tuotavat eläimet ja niistä saatavat tuotteet saapuvat maahan eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta. Ruokavirasto vastaa eläinlääkinnällisistä rajatarkastuksista ko. asemilla.

Mikäli kaupungineläinlääkäri epäilee, että paikkakunnalle on tuotu eläin tai tuote-erä laittomasti, on hänen suoritettava erän/eläimen sekä asiakirjojen tarkastus. Tilanteen mukaan otetaan yhteyttä Ruokavirastoon, joka tekee mahdollisen hallintopäätöksen asiassa. Ruokavirasto voi myös pyytää kunnaneläinlääkäriä suorittamaan tietyn eläimen tai erän tarkastuksen.

16.6 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Uusi laki eläinten hyvinvoinnista (693/2023) tuli voimaan vuoden 2024 alusta. Lain valvonta kuuluu kunnan alueella kunnaneläinlääkärille, poliisille tai terveystarkastajalle. Valvonta-alueella eläinsuojelutarkastuksia tekee virka-aikana kaksi valvontaeläinlääkäriä, ja tarkastukset tehdään parityönä. Joskus valvontaeläinlääkärin työparina voi olla myös terveystarkastaja, kaupungineläinlääkäri valtioneläinlääkäri, avustaja, harjoittelija tai muu, esim. kennelneuvoja tai meijerin tuotantoneuvoja. Molempien valvontaeläinlääkärien ollessa poissa kaupungineläinlääkärit hoitavat akuutit eläinsuojelutapaukset. Sijaistuskäytännöistä sovitaan erikseen. Päivystysaikana kiireelliset eläinsuojelutapaukset hoitaa päivystävä eläinlääkäri tai poliisi.

Tarkastukset tehdään ennalta ilmoittamatta aina, kun se on mahdollista. Jos asiakas ei ole tarkastushetkellä kotona, siirretään tarkastus myöhemmälle ajankohdalle tai jätetään asiakkaalle soittopyyntö, jolloin asiakkaan kanssa sovitaan uusi tarkastusajankohta. Jokaisesta tarkastuksesta tehdään tarkastuspöytäkirja. Mikäli tarkastuksella todetaan, että lakia eläinten hyvinvoinnista ja sen nojalla annettuja säädöksiä on rikottu, valvontaeläinlääkäri voi kehottaa omistajaa korjaamaan tilanteen. Mikäli rikkomus ei ole lievä ja korjattavissa tarkastuskäynnin aikana, voidaan antaa määräyksiä tai kieltoja. Tarvittaessa myös muita hallintopakkomennettelyjä voidaan käyttää. Määräyksien, kieltojen tai muiden hallintopakkojen käytön yhteydessä tehdään hallintopäätös, ja eläinten omistajaa tai haltijaa kuullaan hallintolain mukaisesti ennen päätöksen antamista. Kehotuksille ja määräyksille annetaan määräaika. Määräajan jälkeen tehdään uusintatarkastus, jossa katsotaan, onko määräyksiä noudatettu. Uusintatarkastuksella voidaan tarvittaessa antaa uusi määräaika. Mikäli omistaja ei noudata määräyksiä tai laiminlyönnit ovat toistuvia tai erityisen vakavia, asiasta voidaan tehdä tutkintapyyntö poliisille. Kaikista eläinsuojelupäätöksistä toimitetaan kopio Ruokavirastoon ja poliisille. Tarkastusasiakirjat ja laskutuspyynnöt toimitetaan Ruokavirastoon ohjeistuksen mukaisesti. Poliisille tutkintapyyntö ja tiedoksi annettavat päätökset toimitetaan sähköpostitse. Tarkastuspöytäkirjat ja päätökset arkistoidaan valvontaeläinlääkärin huoneessa. Eläinsuojelupäätökset tehdään Dynasty-järjestelmässä, joka toimii eläinsuojelupäätösten virallisena arkistona.

Jos tilanne on akuutti ja tilanne tuottaa vakavaa vaaraa eläinten hyvinvoinnille, eläimille voidaan tarvittaessa eläinten hyvinvointilain 97 §:n mukaisena kiiretoimenpiteenä järjestää väliaikainen hoitopaikka muualta, hankkia eläinlääkärin hoitoa tai eläin voidaan lopettaa tai myydä tapauksesta riippuen (eläinten hyvinvointilaki 98 §). Väliaikaisesta hoidosta tehdään aina hoitosopimus eläinhoitolan kanssa. Pieneläimet toimitetaan Kouvolaan seudun eläinsuojeluyhdistyksen hoitoon tai

muulle eläinsuojeluyhdistykselle. Hevosten tai muiden tuotantoeläinten pysyvää hoitopaikkaa kunnalla ei ole olemassa ja hevosille ja muille eläimille on järjestetty erikseen tilat tarvittaessa yhteistyötahojen avulla.

16.6.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Epäilyyn perustuvia tarkastuskäyntejä on tehty vuosittain keskimäärin noin 300 kpl. Vuodesta 2022 lähtien Kouvolassa on ollut kaksi kokoaikaista valvontaeläinlääkärinä, minkä myötä eläinsuojelukäynnit on pääsääntöisesti tehty kahden valvontaeläinlääkärin parityönä. Jos toinen valvontaeläinlääkäreistä on poissa, tarkastuksille pyydetään työpariksi terveystarkastaja tai praktikkoeläinlääkäri. Mikäli on epäily uhkaavasti tai väkivaltaisesti käyttäytyvästä eläimen omistajasta tai siitä, että eläimen omistaja tai haltija estää muuten tarkastuksen suorittamista, pyydetään poliisilta virka-apua. Hankalissa ja pitkittyneissä eläinsuojelutapauksissa voidaan pyytää myös apua valtioneläinlääkäriltä tai pyytää tapauksen siirtoa Ruokaviraston hoidettavaksi.

Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus suoritetaan eläinsuojeluilmoituksen perusteella, jos tarkastuskynnys ylittyy. Kuntalaiset voivat jättää eläinsuojeluilmoituksen valvontaeläinlääkärille joko puhelimitse, sähköpostitse, kaupungin internet-sivuilta löytyvän lomakkeen kautta tai suoraan suullisesti. Lisäksi Suomen Eläinsuojeluyhdistys ry välittää saamiaan sähköisiä eläinsuojeluilmoituksia valvontaeläinlääkärille sähköpostitse. Tarkastuskäynnit suoritetaan kiireellisyysjärjestyksessä. Valvontaeläinlääkäreillä on käytössä neliportainen kiireellisyysluokitusjärjestelmä uusille ilmoituksille.

Vuoden 2024 alusta valvontaeläinlääkärit ja poliisin nimeämä eläintutkija aloittivat yhteiskäynnit eläinsuojelukohteisiin. Vuonna 2026 yhteistarkastuspäiviä pyritään järjestämään säännöllisesti.

16.6.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Eläinten hyvinvointilain mukaan voidaan tarkastuksia tehdä ilman epäilyä sellaisiin paikkoihin, joiden tulee tehdä toiminnastaan ilmoitus tai hakea toiminnalleen lupa Ruokavirastolta. Tällaisia kohteita ovat mm. suuret kennelit, hevostallit, eläinkaupat, kotieläinpihat sekä pieneläinhoitolat. Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) mukaan tavoitteena on tarkastaa tällaiset kohteet kerran vuodessa. Kouvolassa tähän tarkastustiheyteen ei olla päästy, koska epäilyyn perustuvat tarkastukset vievät suurimman osan valvontaresurssista. Ilmoituksenvaraisia kohteita tarkastetaan jatkossa riskiperusteisesti. Riskinarvioinnin päivitys on tehty loppuvuonna 2025. Suunnitelmallista tallivalvontaa ja sen yhteydessä tehtävää lääkityskirjanpidon valvontaa on vuoden 2025 aikana kohdennettu riskiperusteisesti niihin eläintenpitäjiin, joista on vastaanotettu eläinsuojeluilmoituksia joko hevosista tai eläintenpitäjän muista eläinlajeista. Kouvolassa ilmoitustenvaraisten kohteiden valvonnasta vastaavat pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit.

16.6.3 Eläinkuljetukset

Kaupungineläinlääkärit tarkastavat tarvittaessa pitkien eläinkuljetusten reittisuunnitelmia vientitarkastuksien yhteydessä. Valvontaeläinlääkärit tarkastavat Ruokaviraston pyynnöstä eläinkuljetusajoneuvoja.

16.7 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Ruokavirasto laatii vuosittain kansallisen sivutuotevalvontasuunnitelman riskinarviointiin perustuen ja kunta valvoo suunnitelman mukaan hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita sekä osaa Ruokaviraston hyväksymistä laitoksista.

Tällä hetkellä valvonta-alueella sijaitsee yksi polttolaitos, yksi biokaasulaitos ja kaksi kompostointilaitosta. Kompostointi- ja biokaasulaitosten valvonta kuuluu Ruokavirastolle. Kunnaneläinlääkärit voivat valvoa laitoksia valtakunnallisen sivutuotevalvontasuunnitelman mukaisesti. Polttolaitos on pieneläinkrematorio, jonka valvonnasta vastaavat valvontaeläinlääkärit.

Valvonta-alueella on viisi elintarvikelain mukaista hyväksyttyä elintarvikehuoneistoa, joissa voi syntyä sivutuotelainsäädännön mukaisia sivutuotteita. Näiden laitosten valvonnasta vastaa hygieenikkoeläinlääkäri ja sivutuotevalvontaa tehdään laitoksissa suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan tarkastusten yhteydessä.

16.7.1 Sivutuotteita käyttävät toimijat

Rekisteröityjä haaskapaikkoja on valvonta-alueella viisi. Valvottavat kohteet valitaan Ruokaviraston valvontasuunnitelman perusteella ja riskiperusteisesti. Haaskojen valvonnasta vastaavat valvontaeläinlääkärit.

16.7.2 Sivutuotteiden hautaaminen

Valvonta-alue kuuluu sivutuotteiden osalta ns. keräilyalueeseen eikä sivutuotteiden hautaaminen ole sallittua. Valvontaa tehdään muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä tai jos epäillään väärinkäytöksiä. Myös Ruokaviraston sivutuotevalvontasuunnitelman mukaisesti voidaan kohdentaa valvontaa. Ruokavirastosta saatavan haudattujen ja kotiteurastettujen nautojen listan perusteella kaupungineläinlääkäri voi kohdentaa valvontaa sellaisiin tiloihin, joiden epäillään hautaavan sivutuotteita. Lisäksi tarkastuksia tehdään epäilyilmoitusten perusteella. Eläinperäisten sivutuotteiden valvontaa hoitavat valvontaeläinlääkärit.

16.8 Ehdollisuuden valvonta

Ehdollisuuden valvonta kuuluu Ruokavirastolle. Ruokavirasto voi kohdentaa valvontaa kunnan tekemän tarkastuksen perusteella, mikäli tarkastuksella havaitaan laiminlyöntejä ehdollisuudenehtojen indikaattoreissa.

16.9 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

16.9.1 Järjestettävät eläinlääkäripalvelut

Uuden lain mukaisesti Kouvolan kaupungin teknisen lautakunnan lupajaosto on päättänyt 20.11.2025 § 87 kunnallisten eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuun laajuudesta Kouvolan alueella. Päätöksen mukaan Kouvolan kaupungin järjestämisvastuu on laajuudeltaan lain 8 §:n listauksen mukainen, ja lisäksi kaupunki tarjoaa perustasoisia täydentäviä palveluja. Täydentäviä palveluja tarjotaan rajatusti yksityisiä palveluja täydentäen ja ne hinnoitellaan markkinaperusteisesti.

Lain toimeenpanon valmistelussa tehtiin Kouvolan kaupungin alueen eläinlääkäripalvelujen tarpeen arviointi, sisältäen mm. arvion alueen eläinmäärästä ja yksityisten eläinlääkäripalvelujen tarjonnan kartoituksen. Kouvolassa on neljä useamman eläinlääkärin yksityistä pieneläinklinikkaa sekä kuusi yhden eläinlääkärin pieneläinklinikkaa/pieneläinvastaanottoa. Nämä hoitavat suuren osan alueen pieneläinten eläinlääkäripalveluista arkisin. Alueen klinikoilla pystytään suorittamaan myös hyvin vaativia toimenpiteitä pieneläimille. Yksityiset pieneläinklinikat ovat avoimna pääasiassa arkisin klo 8–18 välillä, yksi pieneläinklinikka päivystää ympärivuorokautisesti.

Kouvolan alueella toimii myös ainakin neljä yksityistä eläinlääkäriä, jotka tarjoavat eläinlääkintäpalveluja hevosille. Kouvolassa toimii myös kolme hevosklinikkaa. Muutama yksityinen eläinlääkäri tekee Kouvolan alueella hyvin pienimuotoisesti tuotantoeläinpraktiikkaa.

Koska mikään yksityinen yritys ei tarjoa Kouvolan alueella ympärivuorokautista päivystyspalvelua tuotantoeläimille ja hevosille, on tarkoituksenmukaista järjestää kunnan järjestämisvastuulle kuuluvat palvelut jatkossakin kaupungin omana tuotantona. Päivystystoiminnan ulkoistaminen tulisi todennäköisesti johtamaan kustannusten merkittävään kasvuun verrattuna tilanteeseen, jossa kunta järjestää eläinlääkintähuollon omana toimintanaan.

Kaikkien eläinlääkintähuoltolain 8 §:n mukaisen luettelon eläinlääkäripalvelujen sisällyttäminen kunnan lakisääteiseen järjestämisvastuuseen on tarpeen riittävän alueellisen saatavuuden, oman palvelutuotannon kokonaisuuden ylläpitämisen sekä muiden eläinlääkintähuoltolaissa järjestäjälle säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaamiseksi. Lisäksi riittävän eläinlääkintähenkilöstön saamiseksi ja henkilöstön ammatillisen osaamisen turvaamiseksi on tarpeen sisällyttää palveluvalikoimaan täydentäviä eläinlääkäripalveluita.

Teknisen lautakunnan lupajaoston päätöksen mukaan täydentävinä palveluina voidaan tarjota:

1. Kuvantamistutkimus tilanteissa, joissa eläimen asianmukainen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi sitä edellyttävät.
2. Leikkaushoito henkeä uhkaavissa hätätilanteissa (esimerkiksi keisarinleikkaus koiralle) sekä perustasoinen leikkaushoito myös muissa kuin henkeä uhkaavissa tilanteissa.
3. Perustasoinen sairauden hoito myös muille kuin tuotantoeläimille.
4. Veri- ja virtsa-analyysit lain 8 §:n kohtaa 10 laajemmin.
5. Lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito myös muille kuin tuotantoeläimille, sekä hevosten keinosiemennykset.

Yksityisten eläinlääkäripalvelujen kartoitus uusitaan noin kolmen vuoden välein.

16.9.2 Peruseläinlääkäripalvelu

Yhteisvastaanotolla on käytössä keskitetty ajanvarausnumero arkisin klo 8–16. Virka-aikana puhelinneuvontaan osallistuvat sekä kaupungineläinlääkärit että eläintenhoitajat. Ajanvaraus ja eläinlääkäreiden puhelinaika on arkisin klo 8–9.30, jonka jälkeen puhelut menevät vastaajaan. Kiireisissä asioissa asiakas voi jättää vastaajaan soittopyynnön. Vastaajaviestit tarkistetaan vähintään puolen tunnin välein. Osa pieneläinten toimenpiteistä (esim. rokotus ja lopetus) on varattavissa myös nettiajanvarauksen kautta. Päivystysaikaan puhelinneuvontaa antaa päivystävä kaupungineläinlääkäri. Päivystysaikaan neuvonta on maksullista.

Kaikki praktikkoeläinlääkärit hoitavat järjestämisvastuuseen kuuluvia tehtäviä ja sekä suur- että pieneläimiä. Valvonta-alueella tuotantoeläinten hoito on järjestetty valtaosin kaupungineläinlääkäreiden toimesta. Kaksi tämänhetkistä viranhaltijoista on tuotantoeläinten terveyden- ja sairaanhoidon erikoiseläinlääkäreitä.

16.9.3 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan on järjestettävä hyötyeläimille valtakunnallisten terveydenhuolto-ohjelmien mukaiset palvelut. Tällä hetkellä tällaiset terveydenhuolto-ohjelmat ovat olemassa naudoilta ja sioilta (Naseva ja Sikava). Terveydenhuoltokäynnit on pystytty hoitamaan kysyntää vastaavasti. Osalla tiloista on terveydenhuoltosopimus yksityisen eläinlääkärin kanssa.

16.9.4 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan on järjestettävä kaikkien alueellaan olevien kotieläinten kiireellinen eläinlääkäriapu kaikkina vuorokaudenaikoina. Päivystysalueella on lain mukaan oltava keskitetty yhteydenottopalvelu.

Kouvolassa päivystysalue kattaa Kouvolan kaupungin alueen. Päivystys on jaettu kuuden eläinlääkäriin kesken. Tarvittaessa pyritään ostamaan päivystyspalvelua ulkopuolisilta eläinlääkäreiltä, jotta päivystystyön kuormitus ei kasva liialliseksi. Arkisin klo 8–16 välillä kaikki kaupungineläinlääkärit hoitavat kiireellisiä potilaita. Yhteisvastaanoton ajanvarausjärjestelmään varataan erikseen akuuttipotilaille aikaa. Arkisin klo 16–08 ja viikonloppuisin koko alueella päivystää yksi eläinlääkäri, joka hoitaa sekä suur- että pieneläimet. Päivystystä ei ole pystytty toteuttamaan eriytettynä nykyisellä päivystysalueella, koska tämä edellyttäisi lisäresursseja.

Valvonta-alueella on keskitetty yhteydenottopalvelu. Päivystysaikaan eläinten omistajat ottavat yhteyttä yhteen maksulliseen puhelinnumeroon, jonka kautta puhelut yhdistyvät kulloinkin päivystysvuorossa olevalle eläinlääkärille. Puhelun hinta on Kouvolan ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen. Voimassa oleva maksutaksa on nähtävissä internetsivuilla.

16.9.5 Saatavuus- ja laatutavoitteet

Suurin osa potilaista hoidetaan ajanvarausperusteisesti. Kiireelliset potilaat pystytään yhteisvastaanotolla hoitamaan siirtämällä tarpeen mukaan ajanvarauspotilaita toiselle yhteisvastaanoton eläinlääkärille. Tämä parantaa eläinlääkäripalvelun laatua ja auttaa eläinlääkäreiden työssäjaksamisessa.

Eläinlääkäripalveluiden saatavuus toteutuu Kouvolassa vähintään EHO:n vaatimusten mukaisesti. Kiireetön vastaanottoaika järjestyy pääsääntöisesti alle viikossa. Jonotusajat leikkauksiin vastaavat EHO:ssa määritellyjä. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit järjestyvät pääasiallisesti 1–2 viikon sisällä yhteydenotosta. Yhteisvastaanoton keskeinen sijainti mahdollistaa sen, että pääosa asiakkaita saa palvelun alle viidenkymmenen kilometrin etäisyydeltä.

Vuodesta 2017 on eläinlääkintähuollon nettisivuilla ollut palautekysely eläinlääkäripalveluista. Tarvittaessa palautetta käsitellään esimiesten ja/tai eläinlääkäreiden kesken ja palaute otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon palvelujen kehittämisessä.

Asiakasvalituksia eläinlääkäripalveluista on tullut suhteellisen vähän. Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta on tarvittaessa pyydetty lausunto, mikäli eläimen omistaja on tehnyt eläimen hoidosta kirjallisen valituksen. Vuosien 2010–2025 aikana arviolautakunnasta on pyydetty kymmenen lausuntoa. Lisäksi aluehallintovirasto on käsitellyt muutamia kanteluita eläinlääkäriin toiminnasta joko virka- tai praktiikkatehtävissä. Valvontaeläinlääkäriin toiminnasta on myös tehty muutama kantelu aluehallintovirastoon. Avin käsittelemissä kanteluissa ei ole todettu huomautettavaa eläinlääkäreiden toiminnassa.

Kouvolan kaupungin eläinlääkäriin toiminnan kattava vastuuvakuutus korvaa 5 000 000 euroa henkilö- ja esinevahingossa sekä 500 000 euroa taloudellisessa vahingossa.

16.9.6 Toimitilat

Eläinlääkintähuoltolaki edellyttää kuntaa järjestämään eläinlääkäripalveluja varten tarpeelliset toimitilat, mikäli kunta tuottaa nämä palvelut itse kokonaan tai osittain.

Yhteisvastaanottotiloissa on jokaiselle eläinlääkärille erillinen toimenpide/toimistohuone sekä yhteisiä tiloja (mm. leikkaushuone, hammashoito/pesuhuone). Yhteisvastaanottotiloissa on myös henkilökunnan sosiaalitytöt ja peseytymismahdollisuus, työvaatteiden huoltotilat sekä sijaisen/päivystäjän yöpymistilat.

Kouvolan kaupungin vastaanotolla on käytössä KliniQ-potilasohjelmisto. Uudessa eläinlääkintähuoltolaissa vastuu potilasasiakirjoista siirtyy järjestäjälle. Potilasasiakirjat säilytetään kaupungin tiedonohjaussuunnitelman mukaisesti.

16.9.7 Välineresurssit

Eläinlääkintähuoltolaki edellyttää kuntaa järjestämään eläinlääkäripalveluja varten tarpeelliset työvälineet, mikäli kunta tuottaa nämä palvelut itse kokonaan tai osittain.

Jokaisella eläinlääkärillä on kaupungin tarjoamat tietotekniikka- ja puhelinlaitteet. Yhteisvastaanotolle on hankittu riittävä määrä perusvälineitä (säädettävät toimenpidepöydät ja leikkauspöydät, instrumentteja, autoklaavi, ultraäänilaitte), jotka ovat kaikkien kaupungineläinlääkäreiden käytettävissä. Yhteisvastaanoton varustukseen kuuluu myös röntgen- ja laboratoriolaitteistot.

16.9.8 Ostopalvelut

Tällä hetkellä eläinlääkintähuollossa ei ole käytössä ostopalveluja.

16.9.9 Laboratoriopalvelut

Omistajat lähettävät itse lypsylehmien maitonäytteet tutkittavaksi. Maitonäytteiden vastaukset tulevat omistajalle. Veri- ja virtsanäytteitä tutkitaan sekä vastaanoton omien laitteiden avulla että lähettämällä niitä postitse eläinlääkärin toimesta yksityisiin laboratorioihin, pääasiassa Movet- ja Idexx-laboratorioihin.

Kaupungineläinlääkärit tutkivat itse iho- ja korvanäytteitä. Ulostenäytteet lähetetään ulkopuoliseen laboratorioon (Ruokavirasto, Movet, Idexx) tutkimustyyppistä riippuen.

Raadonavausnäytteet lähetetään Ruokavirastoon postitse. Tartuntavaarallisten näytteiden lähettämisessä noudatetaan Ruokaviraston ohjeita.

17 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain laadittavalla yhteenvedolla. Arvioinnissa käydään läpi toimialoittain tarkastustavoitteiden toteutuminen, toteutuneet näyteenottomäärät, valvontaprojektien toteutuminen, epidemiat, henkilöstön osaamisen kehittäminen, toimijoille annetut koulutukset, voimavarat ja valvonnan kehittämistarpeet. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi viedään teknisen lautakunnan lupajaoston hyväksyttäväksi ja se raportoidaan myös keskusviranomaisille.

Vuosi	2022	2023	2024	2025	2026
Lausunnot	41	52	46	52	45
Rekisteröinti-ilmoitukset					
elintarvikevalvonta	114	177	170	115	110
terveydensuojelu	27	44	33	33	30
Hakemukset					
elintarvikevalvonta	1	2	1	1	1
terveydensuojelu	1	1	0	0	1
tupakkalaki	6	11	10	6	7
lääkelaki	0	5	4	3	3
Valvottavien toimipaikkojen lukumäärä					
elintarvikevalvonta	634	630	664	608	610
alkutuotanto	934	930	972	760*	706*
terveydensuojelu	487	470	467	502	454
tupakkalaki	132	130	118	108	107
lääkelaki	58	60	58	56	53
Suunnitelmalliset tarkastukset					
elintarvikevalvonta	401	382	416	352	420
terveydensuojelu	142	160	159	127	170
tupakkalaki	71	49	33	11	42
lääkelaki	30	18	10	2	25
Muut tarkastukset					
elintarvikevalvonta	31	33	37	10	35
terveydensuojelu	156	145	142	122	140
tupakkalaki	1	1	2	0	2
lääkelaki	0	0	0	0	0
Ohjaus ja neuvonta					
elintarvikevalvonta	74	88	202**	259	250
Hallinnolliset pakkokeinot	7	22	48	14	14
Seuraamusmaksut	-	-	9***	12	10
Näytteenotto ja mittaus					
elintarvike	91	46	33	18	30
terveydensuojelu	329	322	400	318	262
asumisterveysmittaukset (mm. melu, radon, sisäilman laatu)	22	22	36	11	15
Eläinlääkintähuollon potilaskäynnit	9289	9269	9288	9000	9000
eläinsuojelu	191	280	280	330	330

*Vuosina 2024 ja 2025 päivitettiin alkutuotantokohteita

**Ruokaviraston ohjeistus kirjaamisesta muuttui.

***Seuraamusmaksunmääräminen on aloitettu vuoden 2024.

Vuoden 2025 luvut kertovat marraskuun tilanteen.

Julkaisu- viikko	Kuukausi	Asia
1	Tammi	Epäiletkö saaneesi ruokamyrkytyksen
2	Tammi	
3	Tammi	
4	Tammi	Valvontasuunnitelma
4	Tammi	Eläinlääkintähuollon muutokset
4	Tammi	Hygieniapassit suoritukseen ajoissa
5	Tammi	Talviuinti
5	Helmi	Siipikarjan sisälläpitovelvollisuus + ulkonapitoilmoitus
6	Helmi	Varautumispäivä
6	helmi	Kioskinpitäjän muistilista case. urheiluseurat
7	Helmi	Parveketupakointi
8	Helmi	Pilkkikausi alkaa! Mädin käsittely
9	Helmi	Uimahallit hiihtolomalla, peseytyminen
10	Maalis	Uusi hevoasetus
10	Maalis	Haittaepäily-ilmoitus
11	Maalis	
12	Maalis	Toteuma
13	Maalis	Teemaviikko jätteistä ja rotista yhdessä ympäristösuojelun kanssa
14	Huhti	Ajankohtaista lintuinfluessasta
14	Huhti	Porkkanat kannattaa pestä -yersinia
14	Huhti	Kaivo: ylläpito, vedenlaatu
15	Huhti	Kuuluuhan yrityksesi elintarvikevalvontaan, mainitse kotileipurit ja kakut, verkostomyynti (kuluttajanäkökulma)
16	Huhti	Epäiletkö saaneesi ruokamyrkytyksen
16	Huhti	Legionella mullassa ja kompostissa
17	Huhti	
18	Touko	Kesäkanalat
19	Touko	
20	Touko	Keliakia päivään liittyvää uutinen
21	Touko	Kesälampaat ja niihin liittyvät ilmoitukset
22	Touko	Maailman tupakoimaton päivä
22	Touko	Kansainvälinen perunan päivä -itäneet ja vihreät perunat kuuluu maahan (Katso FAO:n sivut)
23	Kesä	
24	Kesä	Tavoitat meidät myös loma-aikana
25	Kesä	Yleisten rantojen uimavesinäytteenotto
26	Kesä	Tiedote uimavedenlaadusta
26	Kesä	Mansikoiden laatu

Julkaisu- viikko	Kuukausi	Asia
27	Heinä	Bfas päivitys (grillaa turvallisesti)
27	Heinä	Saha - Järvisyyhy
28	Heinä	Kontaktimateriaalit ja marjojen pakastus
28	Heinä	Helle
28	Heinä	Sinilevä
29	Heinä	Tiedote uimavedenlaadusta
30	Heinä	Koloradonkuoriainen
31	Elo	Tiedote EU-rantojen uimaveden laadusta
31	Elo	Nikotiinipussit ja pakkausmerkinnät
32	Elo	Ohjaus-ja neuvontaprojektin yhteenveto 1/2 -
33	Elo	Tiedote uimavedenlaadusta
34	Elo	Jänisrutto ja myyräkuume
35	Elo	Savuton Suomi 30.8.
36	Syys	Lihan alkuperämaa/ Suomalaisen ruoan päivä 4.9
36	Syys	Keliakia-aiheinen postaus/Merkintä valmistettu gluteenittomista
37	Syys	Rotat/ jyräjät
38	Syys	Elintarvikkeiden myyminen/ostaminen Facebook-ryhmissä tai riistan vähittäismyynti
38	Syys	Vesi.fi
39	Syys	Huolehdi ilmanvaihdon toiminnasta
40	Loka	4.10. Kansainvälinen eläinten päivä: rokottaminen
41	Loka	Käsienpesu
41	Loka	Ruoka-allergiapäivitys
41	Loka	Lintujen ruokinta
42	Loka	Mitä saa myydä joulumyyjäisissä
43	Loka	Ohjaus-ja neuvontaprojektin yhteenveto 2/2 -
44	Loka	Väitteet ja some-markkinointi
45	Marras	Euroopan radonpäivä/ radonmittaus
46	Marras	Sairastumisepäily
47	Marras	
48	Marras	
49	Joulu	
50	Joulu	Joulukala ja loisriski
51	Joulu	Ympäristöpalvelujen joulutervehdys/ joulukortti
52	Joulu	

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2025–2028 Osa 2: Toimenpiteet päämäärien saavuttamiseksi – valvonnan painopisteet
 Elintarviketurvallisuus, rehut ja luonnonmukainen tuotanto
 Ruokavirasto

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOPISTE	2025	2026	2027	2028
Valmius, varautuminen ja huoltovarmuus					
	-				
Vastuullisuus ja kestävyys					
Teknologia ja tieto					
	Sähköisen asioinnin ja raportoinnin kehittäminen 1. Rehualan toimijoiden sähköisen asioinnin jatkokehittäminen ja laajentaminen (SALLI). 2. Rehualan toimijoilta kerättävien vuosi-ilmoitustietojen sähköisen hyödyntämisen, raportoinnin ja tilastoinnin kehittäminen (Qlik, avoin tieto/tietolaari).	Kehittää sähköisiä asiointijärjestelmiä sekä valvonnassa kerättävien tietojen avoimuutta ja hyödynnettävyyttä: Ruokavirasto	Kehittää sähköisiä asiointijärjestelmiä sekä valvonnassa kerättävien tietojen avoimuutta ja hyödynnettävyyttä: Ruokavirasto		
	3. Elintarvikealan toimijoiden ja valvojien HACCP-osaamisen lisääminen.		Aloitus 2026. Ruokavirasto suunnittelee ja ohjaa.		
	4. Luomualan toimijoiden sähköisen asioinnin		Kehittää sähköisiä asiointijärjestelmiä sekä valvonnassa kerättävien tietojen avoimuutta ja		

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOPISTE	2025	2026	2027	2028
	jatkokehittäminen ja laajentaminen (SALLI)		hyödynnettävyyttä: Ruokavirasto		
	Lämpötilahallinta elintarvikehuoneistoissa	Valvontatietojen 2023-2024 analysointi Yhteenvedo valvontatuloksista Mahdollisten jatkotoimenpiteiden suunnittelu: Ruokavirasto			
	5. Rekisteröityjen ja hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen lämpötilahallintaan liittyvät asiat valvotaan yhdenmukaisesti, kattavasti ja riittävällä tiheydellä.				
	Valvojan työkalupakki	Valvojan työkalupakkiin ja käsikirjaan liittyvät koulutukset: Ruokavirasto			
	Painopisteen kokonaistavoitteena on valvontaviranomaisten hallinnollisen osaamisen vahvistaminen				
	Histamiini kalatuotteissa - näytteenottoprojekti	- Koordinoi, ohjaa ja laatii yhteenvedon: Ruokavirasto - Ottaa näytteitä ja tutkituttaa: kunnat	Ruokavirasto raportoi projektin tulokset.		

Suunnitelmallisen valvonnan kohdetyypit		Valvonnassa olevien toimintojen lukumäärä	Suunniteltujen tarkastuksien määrä 2026
Toimintaluokka	Toimintatyyppi		
Maitoala			
	Juuston valmistus	2	4
	Maitonesteiden valmistus	2	5
Liha-ala			
	Lihavalmisteiden valmistus (kypsä)	1	6
	Raakalihavalmisteiden valmistus	1	2
Kala-ala			
	Tuoreiden kalastustuotteiden valmistus	0	0
	Kalajalosteiden valmistus	0	0
Muna-ala			
	Munapakkaamo	1	2
	Munatuotteiden valmistus	0	0
Kansalliset toiminnalliset helpotukset (ent. vähäriskinen toiminta elintarvikehuoneistossa)			
	Lihan käsittely (lahtivajat)	3	3
Vilja- ja kasvisala			
	Myllytoiminta	1	1
	Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia tuotteita	14	12
	Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia	7	6
	Muiden viljatuotteiden valmistus	1	3
	Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	7	6
	Pakkaamotoiminta ja kauppakunnostus	2	2
Elintarvikkeiden valmistus, ei maito/liha/kala/muna/vilja-kasvis			
	Yhdistelmätuotteiden valmistus	5	4
	Makeisten valmistus	4	6
	Juomien valmistus	1	0
	Muu valmistus (esim. kahvinpaahto)	2	2
Elintarvikkeiden myynti			
	Tukkumyynti	1	1
	Vähittäismyynti	154	84
	Muut tapahtumat (esim. torit)	2	2
	Kuluttajan tuotteiden käsittely, eläimistä saatavat elintarvikkeet	0	0
Elintarvikkeiden tarjoilu			
	Ravintolatoiminta	124	108
	Grilli- ja pikaruokatoiminta	37	22
	Kahvilatoiminta	63	24
	Pubitoiminta	19	0
	Suurtalous, laitoskeittiö	30	19
	Suurtalous, keskuskeittiö	21	29
	Suurtalous, pitopalvelu	20	9
	Suurtalous, tarjoilukeittiö	107	35
Vain ruoka-apu toimintaa			
	Ruoka-apu elintarvikkeiden luovutus	9	1
	Ruoka-apu elintarvikkeiden tarjoilu	2	0
	Ruoka-apu elintarvikkeiden varastointi	1	0

Suunnitelmallisen valvonnan kohdetypit		Valvonnassa olevien toimintojen lukumäärä	Suunniteltujen tarkastuksien määrä 2026
Toimintaluokka	Toimintatyyppi		
Elintarvikkeiden kuljetukset			
	Elintarvikkeiden kuljetus	18	1
	Elintarvikkeiden pakastekuljetus	10	1
	Elintarvikkeiden kuljetus jäähdytettynä	15	1
	Elintarvikkeiden kuljetus lämpimänä	3	0
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen, pakkaaminen			
	Eläinperäisten elintarvikkeiden varastointi	0	0
	Muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden varastointi	12	6
	Elintarvikkeiden pakastaminen	0	0
	Elintarvikkeiden pakkaaminen	0	0
Elintarvikekontaktimateriaalit			
	Elintarvikekontaktimateriaalien jakelu tai markkinointi	4	1
	Elintarvikekontaktimateriaalien maahantuonti	1	0
	Elintarvikekontaktimateriaalien valmistus tai jatkojalostus	8	5
Elintarvikkeiden vienti ja tuonti			
	Maahantuonti	3	3
	Maastavienti	5	2
Elintarvikehuoneistot yhteensä		723	418
Alkutuotanto			
	Hunajantuotanto	32	0
	Kalastus	2	0
	Lihantuotanto	67	0
	Maidontuotanto	41	1
	Munantuotanto	5	1
	Peltoviljely	641	0
	Puutarhaviljely, avomaa	27	0
	Puutarhaviljely, kasvihuone	3	0
	Siitosmunantuotanto	0	0
	Vesiviljely	3	0
	Itujen tuotanto	0	0
	Sienimöt	0	0
Alkutuotanto yhteensä		821	2
Elintarvikehuoneistot ja alkutuotanto yhteensä		1544	420
Suunnitelmallisten tarkastuksien seurantatarkastuksia (arvio):			135
Suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia (arvio):			35
Kaikki tarkastukset yhteensä:			590

Liikkuva elintarvikehuoneisto -tyyppikohtainen tieto (ominaisuus) sisältyy jokaiseen toimintatyyppiin.

Suunnitelmallisen valvonnan kohdetypit		Riskiluokka	Valvontakohteiden lukumäärä	Tarkastustiheys / vuosi	Suunniteltujen tarkastusten määrä 2026	Suunniteltujen näytteenottojen määrä 2026
Toimintaluokka	Toimintatyyppi					
Talousvettä toimittava laitos ja tukkuvesilaitos	Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	3	35	1 (0,5)*	16	107
	Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)	2	12	0,5 (0,3)*	2	
	Vedenottamo	3	24	1	15	
	Tukkuvesilaitos	3	0	1	0	
Lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvä toiminnan järjestämispaikka	<i>Lasten ja nuorten kohteet:</i> kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot	2-1	26	0,25	8	
Opetuksen järjestämispaikka	<i>Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, korkeakoulu, muu aikuiskoulutus ja muut koulut ja oppilaitokset</i>	2	54	0,3	31	
Päiväkoti	<i>Päiväkoti, ryhmäperhe-päiväkoti, leikkitoiminta ja muu päivätoiminta</i>	2	50	0,3	1	
Majoitustoimintaan tarkoitettu tila	<i>Hotellit, hostellit, maatala-matkailu, lomakeskusten mökit, kasarmit jne.</i>	2.1	24	0,2	13	
Solariumpalvelu, ihoa rikkova toiminta ja erityistä hygieniaa edellyttävä kauneushoitola	<i>Kosmetologiset huoneistot ja laitokset, tatuointi ja lävistys, muu ihon käsittely tai hoito</i>	2-1	72	0,25	25	
	<i>Solarium</i>	2	5	0,2	0	

Suunnitelmallisen valvonnan kohdetypit			Valvontakohteiden lukumäärä		Suunniteltujen tarkastusten määrä 2026	Suunniteltujen näytteenottojen määrä 2026
Toimintaluokka	Toimintatyyppi					
Jatkuvaa hoitoa antava sosiaalihuollon toimintayksikkö	Lastensuojelulaitos: lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit, ammatilliset perhekodit, muut lastensuojeluyksiköt	2	16	0,3	6	
	Vanhainkoti (laitoshuolto), vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt (laitostyyppinen)		24		4	
	Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat; tehostettu palveluasuminen)		25		9	
Yleisölle avoin kuntosali, liikuntatila, sauna, kylpylä, uimahalli, maauimala ja uimaranta	Yleiset uimarannat (EU-uimarannat), huomattava määrä uimareita päivässä	2	4	1	4	20
	Pienet yleiset uimarannat	2	10	1	10	30
	Muut uimapaikat		7	0	0	21
	Yleiset altaat: kylpylä, uimahalli, maauimala	3	5	1	5	84
	Saunat	2	5	0,5	3	
	Yleinen liikuntatila: urheiluhalli, jäähalli, kuntosali, liikuntatila	1	56	0,2	18	
Yhteensä			454		170	262

*Jos vain jakelua

Tarkastustiheys:

- 2 kaksi kertaa vuodessa
- 1 kerran vuodessa
- 0,5 joka toinen vuosi
- 0,3 kerran kolmessa vuodessa
- 0,25 kerran neljässä vuodessa
- 0,2 kerran viidessä vuodessa

Riskiluokat:

Luokkaan 3 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa; esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä haittoille ja vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistusaika on pitkä (korkea riski).

Luokkaan 2 kuuluvat ne kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa, mutta terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä (keskisuuri riski).

Luokkaan 1 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheutua terveyshaittaa (matala riski).

Tupakkalain mukainen kohdetyyppi		Valvontakohteiden lukumäärä	Tarkastustiheys / vuosi	Tarkastustiheydellä määriteltä tarkastusmäärä (tark.lkm./v)	Suunniteltujen tarkastusten lukumäärä 2026
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	8	0,3	2	0
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito	Vähittäismyynti	98	0,25	25	42
	Tupakkatuotteiden tukkumyynti	1	0,25	0,25	0
Yhteensä		107			42
Nikotiinivalmisteiden myynti					
Vähittäismyyntipaikat		53	0,25	13	25

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON RESURSSITARPEEN KARTOITUS

Kunta / Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue
Kouvola kaupunki

1. ELÄINMÄÄRÄT KUNNAN ALUEELLA, luvut ovat arvioita

a. Tuotantoeläintilat	Lkm
Nautatilat	86
Sikatilat	3
Lammas- ja vuohitilat	11
Hevostilat	232
Siipikarjatilat	1
Vesiviljelylaitokset	0
Turkistarhat	0
Tarhatun riistan tilat	0
Mehiläistarhat	38
Muut tuotantoeläinyksiköt	0
b. Lemmikit	Lkm
Arvio lemmikkien määrästä	10 000

2. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

a. Terveystuotosopimukset	
Nauta	Lkm
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus	64
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	45
Terveystuotospitopaikkojen osuus (% kaikista nautojen pitopaikoista)	70 %
Sika	Lkm
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus	3
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	2
Terveystuotospitopaikkojen osuus (% kaikista sikojen pitopaikoista)	67 %
Siipikarja	Lkm
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus	0
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveystuotospitopaikkojen osuus (% kaikista siipikarjan pitopaikoista)	0 %
Muut terveystuotosopimukset	Lkm
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus	0
Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveystuototyön resurssitarve (htv)	0,5 htv
b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta	
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveystuoto)	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	420
Sairaskäynnit päivystysaikana	170
Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	7800
Sairaskäynnit päivystysaikana	780
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve (htv)	5,5 htv

3. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

a. Terveystuoto	
Pakolliseen terveystuotoon kuuluvat pitopaikat	Lkm
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelmaan kuuluvat pitopaikat	2
Uudistuseläimiä tuottavat sikojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0

Pitopaikat, jotka toimittavat nautoja keinosiemennysasemille, salmonellavalvonta	0
Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0
Vapaaehtoiseen terveysvalvontaan kuuluvat pitopaikat	Lkm
Maedi-visna / CAE	4
Tarhattujen hirvieläinten terveysvalvontaohjelma	0
Lohikalojen bakteeriperäinen munuaistauti (BKD)	0
b. Muu eläinten terveyden valvonta	0,1 htv
c. Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta	0,04 htv
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve (htv)	0,14 htv

4. SIVUTUOTEVALVONTA

	Lkm
Sivutuotealan laitokset ja toimijat; hyväksyntä, rekisteröinti ja valvonta	1
Raatojen ja kotiteurastuksen sivutuotteiden hävityksen valvonta, mukaan lukien kalankasvatuslaitosten sivutuotevalvonta	1
Haaskatoiminnan valvonta	4
Turkiseläinten lajinsisäisen käytön valvonta	0
Sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin valvonta	15
Sivutuotevalvonnan resurssitarve (htv)	0,11 htv

5. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet	Lkm
Kennelit	n. 22
Hevostallit	n. 55
Riistanhoidolliset tarhat	0
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	0
Eläinkaupat	1
Eläinhoitolat	8
Kotieläinpihat sekä eläinavusteinen elämys- ja terapiatoiminta	8
Luonnonvaraisten eläinten hoitolat	0
b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	Lkm
Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	330
c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta	0,1
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve (htv)	2 htv

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2025–2028 Osa 2: Toimenpiteet valvonnan päämäärien saavuttamiseksi – valvonnan painopisteet (Ruokavirasto)

Eläinten terveys ja hyvinvointi

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOPISTE	2025	2026	2027	2028
Valmius, varautuminen ja huoltovarmuus					
Vastuullisuus ja kestävyys					
	Sivutuotteiden jäljitettävyys	- kunnaneläinlääkärien sivutuotevalvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että laitokseen tulevat, käsiteltävät ja lähtevät sivutuotteet ovat aina jäljitettävissä eteen- ja taaksepäin, sivutuotteiden merkinnät täsmäävät, saapuva tavara täsmää kaupallisten asiakirjojen kanssa, ja laitos varmistaa, että sivutuotteita vastaanottavalla taholla on oikeus ottaa vastaan kyseisiä sivutuotteita. - AVIt varmistavat valvontojen toteutumisen ja tarkastuspöytäkirjojen saannin.			

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOPISTE	2025	2026	2027	2028
	Turkistarhojen lintuinfluenssan valvonta ja seuranta	Ruokavirasto valmistelee valtakunnallisen seurantasuunnitelman ja tautisuojausasetuksen ohjeistuksen. AVI vastaa alueellisesta ohjauksesta. Kunnaneläinlääkärit toteuttavat tarkastus- ja näytteenottokäynnit.			
	Eläinlääkärien lääkitsemisvalvonta	Ruokavirasto valmistelee valtakunnallisen suunnitelman ja ohjeistuksen. Avi vastaa alueellisesta ohjauksesta ja tarkastuskäynneistä. Eläinlääkäreiden valvonnassa keskitytään erityisesti • lääkkeiden varalle luovutuksen ehtojen täyttymiseen • väärinkäyttöön soveltuvien lääkkeiden hankkimiseen ja vastaanotolta luovuttamiseen • Antibioottien käyttötietojen toimittamisen tarkastaminen osana valvontaa			
Teknologia ja tieto					
	Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteröinnin valvonnan tehostaminen	• Kunnaneläinlääkäri tarkistaa rekisteröintiasiat muiden tilakäyntien yhteydessä. AVI valvoo rekisteröintiä myös hallinnollisin tarkastuksin.			
Erityiset painopisteet/tehostamistarvetta alempien tulosten perusteella	Siipikarjan salmonellavalvonnan tehostaminen	• Aluehallintovirasto seuraa alueellaan aktiivisesti salmonellavalvonnan toteumaa ja tarvittaessa			

KEHITTÄMISTEEMA	PAINOPISTE	2025	2026	2027	2028
		lisää alueellista ohjausta toteuman parantamiseksi - Aluehallintovirasto varmistaa tarkastuskäyntien dokumentoinnin, jotta tarkastuskäyntien toteumasta saadaan luotettavaa tietoa - Aluehallintovirasto seuraa tehostetusti tarkastuskertomusten laatua ja sitä kautta tarkastusten laatua ja lisää tarvittaessa alueellista ohjausta - Kunnaneläinlääkärit toteuttavat tarkastuskäynnit MMMa 316/2021 mukaisesti			
	Avin ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtyminen Ruokavirastoon	Varmistetaan toiminnan ja tiedonhallinnan jatkuminen ja sujuva siirtyminen, kun tehtävät siirtyvät AVEista Ruokavirastoon	Ruokavirasto varmistaa toiminnan ja tiedonhallinnan jatkumisen ja sujuvan siirtymisen Kunnat varmistavat uuden eläinlääkintähuoltolain vaatimusten toteutumisen eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä		
	Avi-kohtainen painopiste – aihe, joka tarvitsee alueella erityistä panostusta				